

DIAKONIA

2/2018

Hyvää tekevää
diakonia?

Muutosta
tarvitaan

Kirkon
sielunhoidon
vapaaehtoiset

Innostu
Yhteisestä
keittiöstä!

2 • 2018

sisältö

3	Pääkirjoitus: Hyvää tekevä diakonia?	29	Kirkon sielunhoidon vapaehtoiset
4	Jäävätkö seurakunnat sotejunasta	32	Sielunhoito on portti muutokseen
7	Täällä ihminen! Kuuleeko minua oikeasti kukaan?	34	Innostu yhteisestä keittiöstä!
10	Hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitäminen vaatii uutta otetta	36	Mitä on organisaatioestetiikka
12	Hiippakunnallinen neuvottelu- kunta hyvän asialla	38	Yksinolosta yhteyteen
14	Tulevaisuuden diakoniatyön vahvuutena läheisyys ja konkretia	40	Hehulaisen kokemuksia ja ajatuksia
16	Naksu-hanke nuorten asumisohjaus ja kokonaisvaltainen uudistuminen	43	Kesätervehdys
18	Hyvän tekemisen pankki on auttamisen kansanliike	44	Kertomuksia vaatekierrätyksen arjesta
20	Keikkavapaaehtoistoiminta auttaa arjessa	46	Säkenöivästi kohti upeuksia
22	Muutosta tarvitaan	48	Rahankeräyslaki uudistuu
24	Hyvä, paha diakonia	50	Kirkon diakonian päivät Lahdessa 13.–15.9.2018
26	Avustustyön eettisyys puntarissa	50	The Seventh Conference for Research in Diaconia and Christian Social Practice (ReDi)
		51	Kirjat: Parempaa kohti
		52	Hartaus: Tapahtukoon sinun tahtosi

Hyvää tekevää diakonia?

Tittu Konttinen

Helsingissä seurakunnat, kaupunki ja järjestöt etsivät parhaillaan yhdessä ratkaisua elintarvikeavun jakamiseen. Muutostarvetta on perusteltu mm. sillä, että leipäjonossa seisominen ei ole ihmisarvon mukaista. Tavoitteena on miettiä monimuotoisempaa toimintaa, jossa ruoanjakelun lisäksi on yhteisöllistä ruokailua ja esimerkiksi sosiaalipalveluja. Tämä viesti ei kuitenkaan tavoittanut ruokajonoissa olevia. Ihmiset ovat olleet huolissaan, että apu loppuisi tai muuttuisi toiminnaksi, joka ei kaikille sovi. Moni on myös pettynyt siihen, että heitä ei ole kuultu asiassa.

Elintarvikejakelun kehittäminen, ja etenkin yhdessä asianomaisten itsensä kanssa, on tarpeen. Samalla jää kuitenkin ehkä nostamatta esiin varsinainen tavoite, joka 1990-luvulta lähtien on toiminnassa ollut: perusturva tulisi parantaa, jotta kenenkään ei tarvitsisi joutua turvautumaan elintarvikeapuun.

Diakoniasa on jo pidempään osattu olla kriittisiä omalle diakoniselle toiminnalle, sen motiiveille ja vaikutuksille. Edistämmekö esimerkiksi omilla hyvävää tarkoittavilla ja tekevilla toimillamme hyvinvointiyhteiskunnan muuttamista hyväntekeväisyysyhteiskunnaksi? Jotkut varovat jopa käyttämästä auttamisanastoa, koska tiedostavat siihen

sisältyvän alistamisen ja toisen puolesta tietämisen ja tekemisen riskin. Aina ei tee hyvää tehdä hyvää.

Amnestyn Suomen osaston toiminnanjohtaja **Frank Johansson** on pyrkinyt osoittamaan tuoreessa kirjassaan *Hyvän tekemisen markkinat* (2017), että kansainvälisen auttamisen alalla toimivat kansalaisjärjestöt ovat vahvasti kytköksissä uusliberalistiseen ideologiaan. Teos on huolellisesti ja taiten kirjoitettu, siinä esitetyistä näkemyksistä on tarpeen käydä julkista keskustelua. Vaikka Johansson tarkastelee kansainväliseen auttamiseen keskittyneitä järjestöjä, näkökulman voi laajentaa muutettavaksi muuttaen kansallisesti toimiviin sosiaali- ja terveysalan järjestöihin, myös diakonia-alan toimijoihin.

Johanssonin mukaan järjestöjen dilemma on seuraava. Järjestöjen auttamistyö on kasvanut uusliberalismin kasvun myötä ja ansiosta. Ne voivat siis tehdä aiempaa enemmän hyvää. Samalla järjestöt ovat kuitenkin kytköksissä poliittis-taloudelliseen järjestelmään, joka itsessään tuottaa maailmassa epäoikeudenmukaisuutta ja eriarvoisuutta. Amnestyn toiminnanjohtajana Johansson tunnistaa tämän ristiriidan omassa työssään ja toivoo, että järjestöt nostaisivat sen julkiseen keskusteluun. Tällä hetkel-

lä järjestöt pelaavat peliä säännöillä ja kehyksissä, jotka tiedetään ongelmallisiksi, mutta joita ei pyritä aktiivisesti kritisoimaan eikä muuttamaan. ”Hyväksymällä varsin kriittikittömästi uusliberalismin järjestöt eivät ole luomassa globaalia hyvinvointia... vaan ne ylläpitävät lahjoittajien almujen varassa toimivaa valikoivaa hyväntekeväisyyttä.”

Humanitaarista etiikkaa tutkinut **Hugo Slim** tarkastelee järjestöjen oikeutusta omalle toiminnalleen siitä käsin, millä tavoin niissä puhutaan kärsimyksistä (köyhyydestä). Puhuuko itse uhri, kärsivä, vai puhutaanko kärsivän kanssa, kärsivien puolesta vai yleisesti kärsimyksistä? Johansson peräänkuuluttaa uutta globaalia solidaarisuusliikettä ja painokkaampaa keskittymistä vaikuttamistyöhön itse järjestelmän muuttamiseksi. Tämä merkitsee esimerkiksi sitä, että kun elintarvikejakelua kehitetään, sitä tehdään yhdessä asianomaisten kanssa ja että siinä erottamattomana tavoitteena on yhteiskunnallisen epäkohdan rakenteellinen korjaaminen. Leipäjonoihin liitetty häpeä ei ole ruokakas-sia jonottavien vaan yhteiskunnallisten päättäjien häpeää.

Kalle Kuusimäki
kalle.kuusimaki@evl.fi

2/2018

JULKAISIJA Diakonia ry: Kirkon diakonia ja sielunhoito, Diakoniatyöntekijöiden Liitto, Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö, Kirkkopalvelut, Suomen Merimieskirkko, Espoon Diakoniasäätiö, Oulun Diakonissalaitoksen Säätiö, Martinussäätiö. HALLITUKSEN PUHEENJOHTAJA Pekka Asikainen KUSTANTAJA Diakonia ry TOIMITUSKUNTA Pekka Asikainen, Kari Latvus, Heini Lekander, Mikko Malkavaara, Irene Nummela, Marko Pasma, Sari Peltonen, Terttu Pohjolainen, Seppo Sulikko TOIMITUS PL 210, 00131 Helsinki PÄÄTOIMITTAJA Kalle Kuusimäki, p. 050 501 2901 TOIMITUSPÄÄLLIKKÖ Raili Suviranta: ext-raili.suviranta@evl.fi TAITTO JA PAINO Grano Oy TILAUKSET JA OSOITTEENMUUTOKSET Perry Johansson, p. 040 734 4015, perry.johansson@ekumenia.fi TILAUSHINTA kotimaahan 45 €/vuosikerta, ulkomaille 50 €/vuosikerta, opiskelijahinta 18 €. Osoitteita voidaan luovuttaa kaupallisille ilmoittajille. KANSI Marjut Hentunen LEHTI ILMESTYTY 4 kertaa vuodessa. Numero 3/2018 ilmestyy 11.10.2018. Lehden teemana on Diakonikentän toimijat. ISSN 0355-8797

Kunnille ja diakonialle jää sotessa yhä paljon paikallista vastuuta ihmisten hyvinvoinnista, Tuija Brax painottaa. ”On oltava tarkkana, ettei synny entistä huonompaa hallintoketjua, jossa syrjäytymisvaarassa oleva ihminen joutuu yhä syvemmälle syrjäytymisen kierteeseen.”

Jäävätkö seurakunnat sotejunasta

”Meidän ei pidä yllättyä, jos sote osoittautuu vaikeaksi toteuttaa ja maksaa odotettua enemmän. On mahdollista, että vuosien varrella ja virheistä oppimalla systeemi kehittyi ihan hyväksi. Seurakunnilla on uudistuneessa mallissa yhä oma paikkansa”, sanoo soten selvityshenkilö Tuija Brax.

”Seurakuntien kannalta suurin muutos sote-uudistuksessa on sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuun siirtyminen maakunnille. Terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi kunnilla on jatkossakin keskeinen rooli paikallistasolla.”

”Jos yhteistyö kuntatasolla toimii optimaalisesti, se avaa seurakunnille valtavia mahdollisuuksia olla kumppanina ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi”, näkee **Tuija Brax**.

Sosiaali- ja terveysministeriö nimitti Sydänliiton pääsihteeri Braxin helmikuussa maakunta- ja sote-uudistuksen selvityshenkilöksi. Hän arvioi järjestöjen ja muun kolmannen sektorin eli myös kirkon toimintamahdollisuuksia sotessa.

”En voi vielä ottaa vahvasti kantaa siihen, mikä merkitys sotella on seurakunnille. Laki taipuu sekä kalliiseen, byrokraattiseen ja tehotonmaan toimintaan että taitavissa käsissä joustavaan ja uudistavaan malliin, joka varmistaa, etteivät kulut karkaa käsistä”, Brax myöntää.

Ei vain uhka vaan mahdollisuus

Kunnat tekevät vuosittain ”hyvinvointikertomuksen”, joka valmistel-

laan yhdessä alueen järjestöjen ja yhteisöjen kanssa. Seurakunnat voivat Braxin mukaan osallistua sen laatimiseen.

”Seurakuntien kannattaa nähdä monet toimintansa hyvinä mahdollisuuksina myös sotemaailmassa: diakonia, lapsi- ja nuorisotyö, yksinäisyyden torjuminen, musiikki- ja liikuntatoiminta ja erilaiset paikallisyhteisöön sitoutumisen muodot.”

”Diakonialla on ollut tähänkin asti säännöllistä ja hyvää yhteistyötä, tietojen vaihtoa ja tarttumapintaa esimerkiksi kunnan sosiaalityön ja lastensuojelun kanssa. Sotessa nämä yhteistyökumppanit vain siirtyvät maakuntaan”, Brax sanoo.

Hän uskoo, että sosiaalipalveluiden laadun parantuminen, yhteistyö ja voimien keskittäminen helpottavat diakoniatyötäkin, kunhan yhteistyösuhteet luodaan uudelleen ja tiedon kulku varmistetaan.

Uudenmaan kaltaisessa jättimäisessä, 1,6 miljoonan ihmisen rakennelmassa seurakuntien yhteistyö maakunnan sotetoimijoiden kanssa ei tosin ole välttämättä yhtä helppoa kuin pienissä maakunnissa.

**Moni
partiolippukunta
tekee jo tiivistä
yhteistyötä
seurakunnan
kanssa. Tällainen
työ vahvistaa
paikkakunnan
elinvoimaisuutta.**

Kaikki seurakunnat
eivät tunnista
meneillään olevaa
rakennemuutosta
ja omia
mahdollisuuksiaan
siinä.

Yhteistyössä kaikki voittavat

Tuija Brax on Kirkon liikunnan ja urheilun neuvottelukunnan puheenjohtaja. Siellä on mietitty, miten seurakunta löytäisi paikkansa yhteistyössä kunnan hyvinvointia edistävien tahojen kanssa ja miten ihmiset löytäisivät paremmin palvelut.

Esimerkiksi yksinäisyyden torjunnassa vapaaehtoistyöntekijöiden tulisi löytää reittinsä tehtäviin yhdestä nettiportaalista. Samasta paikasta pitäisi löytyä lapselle harrastus halvalla tai ilmaiseksi.

Braxin mukaan eri tahojen tarjontaa yhdistävä palvelu vahvistuu soten myötä.

Seurakunnilla on monenlaisia aktiviteetteja, jotka voidaan luontevasti liittää tähän toimintamalliin.

”Ei pidä unohtaa esimerkiksi sitä, että moni partiolippukunta tekee jo tiivistä yhteistyötä seurakunnan kanssa. Tällainen työ vahvistaa paikkakunnan elinvoimaisuutta sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.”

”Kyseessä on win-win-tilanne. Toiminnan pyörittämiseen ei tarvita paljon rahaa, tukia tai os-topalveluita, mutta arvokasta tietoa kulkee ja paikallisesti rakentuu tärkeitä yhteistyöpintoja.”

Ottakaa härkää sarvista

Maakunnat ovat kovin erikokoisia ja soten valmistelussa hyvin eritahtisia, selvityshenkilö Tuija Brax korostaa.

”Asioiden toimeenpanossa on sotessa niin paljon liikumavaraa, ettei maakunnissa tule olemaan mitään yhtä mallia, joka kattaisi koko maan.”

”Seurakuntien ei auta kuin tutustua oman maakuntansa uusiin rakenteisiin ja luoda toimivat yhteistyösuhteet. On siis otettava härkää sarvista.”

Myös hiippakunnat poikkeavat toisistaan suuresti, ei vain hengellisesti vaan myös taloudellisesti ja toiminnallisesti, Brax tietää.

”Seurakunnat ovat sotessa rikkana rokassa niin kuin monessa muussakin muutostrendissä. Pääkaupunkiseudulla puolet lapsista jää kastamatta. Sydänmailla taas ei synny juuri lapsia, mutta siellä kastetaan melkein kaikki.”

”Seurakuntien taloudellinen toimintakyky ja diakonian resurssit vaihtelevat voimakkaasti. Seurakunnan oma elinkelpoisuus heijastuu varmaan soteuudistustakin enemmän siihen, millaiseksi seurakunnan rooli muodostuu tulevaisuudessa”, Brax arvioi.

Seurakunnan oma tulevaisuustyö ja soteuudistus kietoutuvat siis toisiinsa.

”Seurakunnilla on ammattimaiset rakenteet ja kaikki edellytykset oppia myös nämä soten rakenteet. Uhkana on vain se, ettei jokin seurakunta tai hiippakunta hoksa, mitä ympärillä tapahtuu, vaan jää sotensimmäisestä tai toisesta lähdöstä pois.”

”Ainakaan minun korviini ei ole tullut tapausta, jossa seurakunnan edustajiin olisi suhtauduttu nihkeästi, kun he ottavat yhteyttä kuntaan yhteistyön merkeissä. Sen sijaan olen kuullut, etteivät kaikki seurakunnat tunnista meneillään olevaa rakennemuutosta ja omia mahdollisuuksiaan siinä.”

Pois sorto seurakunnista

Miltä kirkon rooli yhteiskunnassa näyttää päättäjien näkökulmasta?

”Vastaus vaihtelee eri kuplien sisällä. Kirkolla ei ole enää mitään monoliittista roolia. Kirkkoon kuulumattomalle helsinkiläiselle kirkon merkitys ei näyttäydy kummoisena, mutta on paljon paikkakuntia ja myös helsinkiläisiä, joille kirkon vaikutus on vahvempi.”

”Jos päättäjät on ihmisoikeusorientoitunut ja lähiseurakunta on voimakkaasti sitä mieltä, ettei esimerkiksi seksuaalivähemmistöjen oikeuksia tule edistää, seurakunta näyttätyy hankalana ja epäoikeudenmukaisena. Jos seurakunta taas tunnistaa erilaisten seurakuntalaisten näkemykset, näkymät ovat toisenlaiset”, Brax muotoilee.

Leena Tarjamo

Entinen vihreiden ministeri ja kansanedustaja on ollut mukana monissa kirkon toimikunnissa, partiossa ja lapsikuorolaisen äitinä. Marianpäivänä Brax saarnasi kotiseurakunnassaan Helsingin Meilahdessa.

Hän suosittelee demokratian lisäämistä. Seurakunnan jäsenet voisivat määritellä entistä enemmän, mihin rahaa käytetään, ja huolehtia kirkon moniäänisyydestä.

”Uhkana on, että kirkon jäsenet hajaantuvat varsinkin ihmisoikeuksiin ja seksuaalivähemmistöjen sorreron lopettamiseen liittyvissä kysymyksissä. Siksi minkään osapuolen ei pidä pyrkiä selkävoittoon, jossa sanellaan sataprosenttisesti, mitä tehdään.”

”Oleellista on, että kaikki osapuolet tunnistaisivat, miten aito seurakunta toimii toisia kunnioittaen. Valta ei saa kuulua pienelle klikille, joka hallitsee pelolla ja auktoriteetilla ja karkottaa osan jäsenistä”, Brax linjaa.

Kirkon ihmisoikeustyöryhmän entinen jäsen ei usko, että kirkon perusviesti lähimmäisenrakkaudesta ja toisista huolehtimisesta on menettänyt merkitystään.

”Ei ole kuitenkaan poissuljettua, että kirkon rooli kaivattuu, ellei tätä vakavaa konfliktia ihmisoikeuksien kunnioittamisessa saada pian ratkaistua.”

Janne Villa

Täällä ihminen!

Kuuleeko minua oikeasti kukaan?

Diakonia on mukana rakentamassa ihmisille inhimillisempää arkea ja puolustamassa ihmisarvoa. Diakoniatyö lähtee aina liikkeelle ihmisen tarpeista eikä käännyttä ketään pois. Diakoniatyössä kohtaamme ihmisiä kokonaisvaltaisesti, vuorovaikutuksessa ja kunnioittavasti. Miten kaikki mainitut pyrkimykset toteutuvatkaan käytännössä, arjen diakoniatyössä?

Asiakaslähtöisellä Bikva-arvioinnilla pintaa syvemmälle

Bikva on asiakaslähtöinen ja osallistava arviointimenetelmä. Malli on rantautunut Suomeen Tanskasta, josta myös menetelmän nimilyhennelmä ”bikva” on peräisin. Bikva toteutetaan aina samoilla periaatteilla ja arviointiprosessilla. Koko arviointiprosessi toteutetaan ryhmähaastatteluina, jonka toteuttavat organisaation ulkopuolelta tulevat koulutetut bikva-haastattelijat. Ensimmäisessä vaiheessa haastatellaan asiakas tai ver-

taisryhmä (tai ryhmiä), toisessa vaiheessa työntekijätiimi(t) ja kolmannessa vaiheessa johtoryhmä tai vastaava. Kaikki haastattelut toteutetaan avoimilla kysymyksillä ryhmäkeskusteluina, joista kustakin laaditaan yhdessä omat muistiot. Prosessin lopuksi haastattelijat laativat yhteenvedon ja johtopäätökset niistä keskeisistä asioista, joita keskustelut nostivat esille työn kehittämistä ajatellen.

Olen ollut mukana toteuttamassa ison määrän bikva-arviointoja ensin kunta -ja järjestöpuolella sekä viimeisen viiden vuoden ajanjaksolla arviointoja on tehty paljon myös seurakuntien diakoniatyössä eri puolilla maata. Asiakas- tai vertaisryhminä on haastateltu mm. yksinhuoltajaäitejä, yksinäisiä syrjäytyneitä vanhuk- sia, vaikeuksissa olevia lapsiperheitä, huonosti jaksavia nuoria aikuisia, yksinasuvia velkaantuneita nuoria miehiä, keski-ikäisiä pitkäaikaistyöttömiä ja sairaseläkeläisiä, ylivelkaantuneita nuoria perheitä sekä useita diakonia-

työn kehittämiskokeiluihin osallistuneita asiakasryhmiä. Kaikki prosessit ovat olleet tietenkin erilaisia, mutta yllättävän monet asiat näyttävät kuitenkin toistuvan sekä haastateltujen ihmisten että työntekijöiden puheissa.

Hyvää tekevä diakonia

Diakoniatyö tarjoaa ihmisille enemmän hyvää kuin mitä kirkko osaa itsekkään arvostaa. Diakoniatyöntekijät saavat paljon hyvää palautetta ihmisistä arvostavasta ja koko elämän kirjoa kuuntelevasta työtoteutuksesta. Osataan kysyä ja kuunnella ihmisen koko tarina, eikä olla pelkästään ns. asiainhoitajia. Diakoniatyön vahvuutena on nopeasti reagoiva ja konkreetti-

Antti Sepponen

nen apu. Hyvää sanottavaa haastatelluilla ihmisillä on erityisesti ruoka-avusta, taloudellisesta auttamisesta, arjen yhteisöistä (esim. arkiruokailut, kohtaamispaikat, leiripäivät), vertaisryhmistä, kriisityöstä ja mm. retkistä. Diakoniatyöntekijöitä kiitellään myös ns. asianajotehtävistä, jossa ihmisen oikeuksia on oltu puolustamassa. Ihan perinteinen neuvonta sekä ohjauskin mainitaan usein merkittävimpinä.

Vertaistoiminta ja vapaaehtoistehtävät eivät kaikissa bikvoissa nouse isoon rooliin, mutta useimmissa kuitenkin. Erityisen hienoja kokemuksia on ihmisillä, jotka ovat tarvinneet paljon apua ja tukea, mutta jo lähes alusta saakka olleet samalla myös kantamassa kortensa kekoon yhteiseen hyvään. Auttaja ja autettava -asetelma onkin muuttunut nopeasti kokemukseen osallisuudesta ja tarpeellisuudesta. Näissä kokemuksissa työntekijöillä ei ole keskeistä roolia, vaan vertaisilla ja vapaaehtoisilla. Silti ammatillinen diakoniakin toteuttaa tässä omaa tehtäväänsä valmentajana tai mahdollistajana ja ymmärryksenä pysyvä poissa pinttyneestä ”ohjelmansuorittajan” roolista.

Ohi katsova diakonia

Diakonia on asiakkaiden näkökulmasta pääosin reagoivaa konkreettista auttamista, toisaalta myös muutosta mahdollistavaa ohjausta ja toimintaa. Molempia puolia ihmiset näyttävät omasta kokemuksestaan käsin arvostavan! Aina ei kuitenkaan mene kuten siellä kuuluisassa Strömsössä. Ihmisillä on myös kokemuksia ”ohi katsova diakoniasta”. Ihminen tai perhe ei tule omien tarpeidensa kanssa kuulluksi. Toiminta ja toimenpiteet kohdentuvat liian paljon heihin, joilla on jo muutenkin voimavaroja tai keinoja selviytyä. Sama ilmiö tulee esille bikvoissa kunta- ja järjestöpuolellakin.

Niin sanottu käppi syntyy siitä, että eri vaihtoehtojen tarjoaminen ihmiselle ei ole sama asia kuin hänen tarpeidensa kuuleminen! Ihminen tai perhe voi hyötyä aivan erilaisesta avusta kuin mitä tarjotaan. Haasteita on ainakin kaksi. Ihmisiltä ei jostain syystä riittävän avoimesti kysytä, mitkä asiat sinua/teitä voisivat tässä tilanteessa parhaiten auttaa. Kun avoin kysymys jää kysymättä, siirrytään helposti tarjoamaan sellaisia vaihtoehtoja, joita me pidämme tärkeinä tai mitä olemme tottuneet tarjoamaan. Usein tarpeet ja tarjonta kohtaavatkin hyvin toisensa, mutta ei valitettavasti läheskään aina! Toinen virheellinen oletamus on, että ihmiset odottavat lähtökohtaisesti jotain sellaista, missä ei voidakaan olla avuksi tai asia ei kuulu seurakunnalle. Tosiasiassa avoimeen kysymykseen saadut vastaukset ovat lähes aina konkreettisia, pieniä arjen asioita, joilla on näille ihmisille kuitenkin aidosti merkitystä. Se, kuuluuko tarpeisiin vastata seurakunnan vai jonkin muun tahon, on järjestelykysymys, ei syy olla kysymättä.

Näkymätön diakonia

Bikva-haastatteluissa tulee poikkeuksetta puheeksi diakoniatyön vaatimaton näkyvyys. Ihmiset eivät juurikaan hahmota, mitä diakonia tarkoittaa, kenelle ja millaista apua tai palveluja se pitää sisällään. Useimmille seurakuntien käyttämä kieli on täysin vierasta ja osalle ”luettelot” ryhmistä, retkistä, vastaanotoista, leireistä jne. eivät vain oikein aukene. Diakonian matalasta kynnyksestä onkin tullut monille tiedonpuutteen tai epäselvyyden vuoksi aika korkea. Moni olisi ollut seurakuntaan yhteydessä paljon aikaisemmin, jos olisi ymmärtänyt, millaista apua ja tukea on tarjolla.

Viestinnällä on iso merkitys ihmisten mieleen ja mielenkuviin. Seurakunnat, diakonia mukaan lukien, eivät ole kovin hyviä avaamaan kansantajuisesti omaa tehtävänsä ja toimintaperiaatteitaan. Tämä on iso harmi myös siinä mielessä, ettei ns. suuri yleisö tiedä, miten paljon kirkko tekee hyvää ja on läsnä ihmisten arjessa. Erään nuoren aikuisen kokemuksen perusteella diakoniatyötä sopisi kuvaamaan vaikkapa slogan; diakonia – vähän on paljon!

Kehittyvä diakonia

Bikva-arviointiprosessi on yksi toimiva väline tuoda ihmisen eikä toiminta työn suunnittelun ja kehittämisen keskiöön. Oman kokemukseni mukaan valtaosa seurakunnista suunnittelee ja kehittää työtään edelleen lähes pelkästään toiminnasta käsin. Sinänsä ymmärrettävää,

mutta eksymisen vaara on melko suuri. Välineistä voi tulla itseisarvo ja toiminnasta jopa päämäärä. Bikva on opettanut, että kuulemalla avoimesti ihmisiä ja kysymällä ”kohderyhmältä” suoraan asioita, kehitysuunta voi muuttua.

On ollut hienoa nähdä monien seurakuntien ottavan ihmiset mukaan asianosaisina tai kokemusasiantuntijoina työn arviointiin, suunnitteluun, kehittämiseen ja tietenkin myös subjektiksi tekemään merkittäviä ja hyviä asioita yhdessä. Pelko, että pakka menee sekaisin, on toisaalta turha ja toisaalta jopa toivottavaakin. Silloin, kun ihmiset otetaan mukaan kumppaneiksi ja osallisiksi, pakan pitääkin mennä sekaisin! Yhdessä syntyy uutta, arvokasta ja merkityksellistä.

Seppo Sulkko
diakoniajohtaja
Kirkkopalvelut

Hyvinvointiyhteiskunnan pitäminen vaatii uutta

Turun piispa Kaarlo Kalliala toteaa, että suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on tuottanut paljon hyviä asioita.

– Suomea on pidetty erityisen onnistuneena yhteiskuntana. Yleinen hyvinvointi on kasvanut, järjestelmä toimii ja keskimäärin suomalaisilla on hyvä tilanne. Monien mittarien mukaan meillä menee edelleen hyvin. Tämä liittyy esimerkiksi yhteiskunnan turvallisuuden ja vakauteen sekä ihmisten onnellisuuden kokemukseen.

– Samalla eriarvoistuminen on kuitenkin lisääntymässä. Meillä on ryhmiä, jotka eivät pääse hyvinvoinnista osalliseksi.

Kirkon diakonian neuvottelukunnan puheenjohtajana toimiva **Kaarlo Kalliala** nostaa esiin kaksi teemaa: eläkeläisköyhyyden ja nuorten miesten koulutustason. Hän muistuttaa nykyisen eläkejärjestelmän olevan vahvasti työeläkepohjainen.

Liian monella ihmisellä puuttuu syytä tai toisesta eläkekertymään oikeuttavaa palkkaa useiden vuosien ajalta.

Vielä tällä hetkellä monet eläkeläiset ovat suhteellisen hyvin toimeentulevia ja jopa varakkaita. Heillä on näin ollen ostovoimaa, joka tukee yhteiskuntaa.

Piispa toteaa, että pätkätöiden yleistymisen myötä eläkeläisköyhyys tulee korostumaan jatkossa lisää.

– Tulevaisuudessa meillä on entistä enemmän niitä, joiden eläke ei tahdo riittää perusasioihin.

Piispa kertoo ihmettelevänsä sitä, ettei nuorten miesten huonoon koulutustasoon ole kiinnitetty enemmän huomiota.

– Nuoret miehet ja koulutus kohtaavat huonosti. Kyseessä on jo pitkäaikainen ilmiö.

Kalliala muistuttaa, että Suomessa on myös muuta eriarvoistumista. Huono-osaisuuden taustalla on laaja joukko eri tekijöitä, esimerkiksi asunnottomuutta, liian korkeita asumiskustannuksia, alueellisesti korostunutta työttömyyttä, päihde- tai mielenterveysongelmia, sosiaalisten verkostojen puutetta, yksinäisyyttä ja velkaantuneisuutta.

Valtiolla ja kunnilla oltava riittävä rooli

Kallialan mukaan jatkossa hyvinvointiyhteiskuntaa ei voida ylläpitää nykyisillä rakenteilla, vaan siihen vaaditaan uutta otetta.

– Suomalainen järjestelmähän luotiin toimimaan siten, että ihmiset maksavat veroja ja verovaroin palkatut työntekijät hoitavat asiat. Tämän myötä kansalaisilla, perheillä tai suvuilla ei ole lisävastuita. Järjestelmä luotiin kuitenkin otollisena aikana, sittemmin väestörakenne ja yhteiskunnan taloudelliset edellytykset alkoivat muuttua.

Piispan mukaan nykytilanteessa tarvitaan laajempaa verkostoitumista. Hän uskoo, että jatkossa monenlaisen kansalaistoiminnan rooli tulee korostumaan. Vapaaehtoistoimijoiden ja erilaisten yhdistysten rinnalle tulee entistä enemmän yritystyyppistä toimintaa.

Piispan mukaan olisi syytä pohtia myös keinoja, joilla esimerkiksi perheenjäsenille ja suvulle voitaisiin luoda paremmat edellytykset ikääntyvien omaisten hoitamiseen.

– Tähän voitaisiin vaikuttaa lainsäädännöllä. Ihmisen pitäisi halutesaan voida huolehtia omaisestaan niin, ettei hänen oma toimeentulonsa ja työmarkkina-asemansa kärsi kohtuuttomasti.

Kalliala korostaa, että valtiolla ja kunnilla tulee jatkossakin olla riittävän vahva rooli. Niiden tulee vastata isoista rakenteista ja keskeisistä organisaatioista.

– On ilman muuta huono kehityssuunta, jos hyvinvointiyhteiskunta ei

nan yllä- otetta

hoida tonttiaan ja Suomesta alkaa muodostua jonkinlainen hyväntekeväisyisyhteiskunta. Lastensairaala oli hyvä esimerkki hankkeesta, jonka olisi pitänyt olla valtion vastuulla.

Diakoniatyöntekijät tuntevat ihmisten tilanteen

Kalliala kehuu Vantaalla toteutettavaa Yhteinen pöytä -toimintaa, jossa Vantaan kaupungilla ja seurakuntien diakoniatyöllä on keskeinen rooli. Siinä hävikkiruokaa jaetaan keskitetysti. Ruoka-avun lisäksi Yhteinen pöytä vahvistaa vastaanottajan toimitusta sekä yhteisöllisyyttä.

– Yhteinen pöytä on erinomainen esimerkki hyvin toteutuvasta yhteistyöstä, jollaista pitäisi olla enemmänkin. Vastaavanlaisia yhteenliittymiä kannattaisi kehittää esimerkiksi hoiva-alalle.

Kallialan mielestä kirkon diakoniatyön kannattaa muutenkin ottaa vahvaa roolia.

– Diakoniatyöntekijöillä on samaa koulutusta ja ammatillista pohjaa kuin julkisella puolella ihmisiä auttavilla. Diakoniatyöntekijät tuntevat järjestelmän hyvin ja puhuvat samaa ammatillista kieltä. Toisaalta diakonia on samaan tapaan vapaata kuin kansalaisyhteiskunnan toiminta ja siksi hyvässä paikassa eri sektoreiden

Jani Laukkanen

Kaarlo Kalliala kuuluttaa kirkon diakoniaa ottamaan vahvaa roolia yhteiskunnassa.

välimaastossa.

Piispa toteaa, että diakoniatyöntekijöillä on hyvä tuntuma siihen, miten ihmisillä menee.

– Diakoniatyöntekijät havaitsevat menossa olevia syrjäytymisen ja osattomuuden ilmiöitä jo ennen kuin näistä on tutkittua tietoa. Hiljaiset signaalit osataan ottaa vakavasti ja sanoittaa.

– Diakoniatyöntekijöiden tehtävä on nostaa esiin ihmisten elämäntilanteita ja -kokemuksia, kertoa siitä, mitä he työssään näkevät. Ei ole olemassa kahta eri ihmisalajia, ei ole kysymys noista ja meistä. Meidän on yhdessä huolehdittava kaikkien ihmisten hyvästä.

Juhana Unkuri

Hiippakunnallinen neuvottelukunta hyvän asialla

Kuopion hiippakunta on ollut merkittävä diakonian kehittäjä suomalaisessa kirkkohistoriassa. Kuopion hiippakunnan hyväksyessä diakoniasäännön vuonna 1893 lähti seurakuntadiakonia laajemmassa mittakaavassa liikkeelle. Myös Yhteisvastuukeräys sai alkunsa sotien jälkeen Kuopion hiippakunnassa. Näissä kehittämisen jalanjäljissä on Kuopion hiippakunnassa aloittanut työnsä diakonian neuvottelukunta.

Diakonia ja Itä-Suomen haasteet

Tutkimusten mukaan Itä- ja Pohjois-Suomessa esiintyy väkimmäään suhteutettuna erilasta huono-osaisuutta enemmän kuin muualla maassa. Väestö ikääntyy muuta maata voimakkaammin. Erilaiset tuen tarpeet ovat täällä ennemminkin kasvamassa kuin vähenemässä. Samaan aikaan diakonian resurssit seurakunnissa ovat pienenemässä.

Diakoniatyötä tehdään varsin erilaisissa ympäristöissä. Kuopion hiippakuntaan kuuluu kolme pääosin kaupunkiseurakunta sisältävää seurakuntayhtymää (Kuopio, Ylä-Savo ja Joensuu). Hiippakunnan 52 seurakunnista 35 on itsenäistä, 17 kuuluu seurakuntayhtymään. Suuressa osassa seurakuntia (21) diakoniatyöntekijöitä on yksi.

Kun sekä kirkollisen että maallisen toimintaympäristön muutokset puristavat seurakuntia, kyseltiin tuomiokapitulissa: miten tukea diakoniatyöntekijöitä moninaisella työsarallaan? Miten löytää olennainen? Miten tukea seurakunnissa tehtävää diakoniatyötä?

Tätä prosessia tukemaan Kuopion tuomiokapitulin kollegio perusti keväällä 2017 diakonian neuvottelukunnan, joka toimii vuoden 2020 loppuun saakka.

Neuvottelukunta haasteisiin vastaajaksi

Neuvottelukunnan koollekutsumista pohjustettiin diakoniatyöntekijöille lähetetyllä kyselyllä, jossa kartoitettiin keskeisiä diakoniatyön haasteita nyt ja tulevaisuudessa.

Työn ajankohtaisina haasteina diakoniatyöntekijät toivat esille monin tavoin näkyvän eriarvoistumisen. Osa ihmisistä, ikään katsomatta, voi entistä huonommin. Kehittämiskohdista työntekijät näkivät mm. sotien tuomien haasteiden haltuunotossa, diakoniatyön kehittämisessä maaseutumaisessa ympäristössä sekä seurakuntalaisten kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisessä.

Neuvottelukunnan puheenjohtajaksi kutsuttiin Itä-Suomen Aluehallintoviraston ylijohtaja **Sirkka Jakonen** sekä jäseniksi lehtori **Päivi Thitz**, diakoniajohtaja **Seppo Sulkko**, diakoniatyöntekijä **Elina Ingman**, diakoniatyöntekijä **Tanja Reinikainen**, terveystieteiden tohtori **Tarja Väli-**

mäki, rovasti **Seppo Marjanen**, talous- ja velkaneuvontalakimies **Antero Nieminen**, diakoniatyöntekijä **Liisa Tiilikainen** sekä palvelujohtaja **Mervi Paddar**. Neuvottelukunnan sihteerinä toimii hiippakuntasihteerinä **Kati Jansa**. Edustettuina ovat täten erikokoiset seurakunnat eri puolilta hiippakuntaa sekä osa yhteistyöverkostosta (Itä-Suomen yliopisto, DIAK, Kirkkopalvelut, Kuopion kaupunki ja Pohjois-Karjalan Siun sote.)

”Pidän tärkeänä, että diakoniatyö lähtee rohkeasti omalta raamatulliselta perustaltaan, mutta samalla hakee luontevia yhteistyömuotoja ympäröivän yhteiskunnan muiden toimijoiden kanssa”, linjaa puheenjohtaja Sirkka Jakonen. ”Mitä mahdollisuuksia esimerkiksi löytyy 'digidiakoniasta', diakonian ja digitalisaation uusista yhteyksistä?”

Sana saatava lihaksi

Tehtävikseen neuvottelukunta sai seurakuntien diakoniatyön tukemisen ja kehittämisen, toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten seuraamisen ja arvioinnin, diakoniatyöntekijöiden hengellisen elämän ja keskinäisen yhteyden tukemisen sekä seurakuntadiakonian verkostoitumisen vahvistamisen.

Neuvottelukunta kokoontuu noin neljä kertaa vuodessa eri puolilla hiippakuntaa ja kutsuu kokouksiin mukaan paikallista diakoniaväkeä ja sidosryhmien edustajia.

Neuvottelukunnan ensimmäisestä kokouksesta lähtien ote on ollut in-

Kuopion hiippakunnan ensimmäinen piispansauva valmistui vuonna 1953.

nostava ja innovatiivinen. Kokoonpanon reflektiivinen ote tuli hyvin näkyviin siinä, miten se ei tyytynyt saamaansa tehtäväksiantoon ”seuraa toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia”, vaan täydensi sitä ”ja arvioi”.

Diakonian kehittämiseen ei riitä pelkkä seuraaminen vaan tarvitaan yhteistä, joskus kivuliaan rehellistä reflektointia. Sen jatkoksi tarvitaan seuraavia askelia, konkretiaa. Strategiaa tärkeämmäksi nähdään toimintakulttuuri, se, miten sana saadaan lihaksi.

Neuvottelukunta jakaa ymmärryksen, että diakoniatyön on oltava herkkä yhteiskunnallisille muutoksille. Niitähän näinä vuosina riittää. Erilaisia karitatiivisia ja profeetallisia keinoja on haettava, että diakonia auttaa ihmisiä elämään ja hengittämään vapautuneemmin. Diakonian hengen

mukaisesti on katsottava laajemmalle, koko toimintaympäristöä, eikä fokuusoitava vain seurakuntalaisiin.

Neuvottelukunnan laatimassa toimintasuunnitelmassa punaisena lankana kulkee kysymys ”ketä varten diakonia tänään on?” Mikä on paikallisista ihmisistä nouseva tarve, ja miten seurakunta pystyy siihen vastamaan?

Kirkon tehtävä vaatii yhteistyötä

Lähiaikoina neuvottelukunnan työn tuloksena aloitetaan hiippakunnallisen diakonian kehittäjäverkoston koostaminen. Tämän verkoston avulla seurakunnille voidaan jatkossa entistä laajemmin tarjota työn kehittämisen työkaluja.

Kirkkoisä **Augustinuksen** kerrotaan kehottaneen: ”Muistakaa aina julistaa ylösnoussutta Kristusta – joskus jopa sanoja käyttäen.” Kirkon tehtävää on vanhastaan kuvattu kolmijaolla ykseys, todistus ja palvelu. Tehtävät eivät jakaudu eri työntekijöille vaan läpäisevät aina toisensa ja kuuluvat kaikille.

Tulevaisuuden seurakunnissa – olivatpa ne rakenteeltaan minkä muotoisia tahansa – diakonian tarve ei vähene. Professionaalista diakoniaa työtä tarvitaan edelleen.

Sen lisäksi, jos Jumala suo ja hyvin käy, yhä useammalla työntekijällä ja seurakuntalaisella on entistä vahvempi näky diakoniasta, entistä kirkkaampi käsitys siitä, että hänet on kutsuttu toteuttamaan diakoniaa, missä ikinä eläkin.

Kati Jansa

Vantaankosken seurakunnan Olotila on kahdesti viikossa vapaaehtoisvoimin pyöritettävä kahvila. Kahvilan yhteydessä on myös kuntosali ja biljardipöytä. Kahvila toimii Kanniston koulun asukas- ja nuorisotilassa.

Tulevaisuuden diakoniatyön vahvuutena läheisyys ja konkretia

**Otsikot kirkuvat:
Asunnottomuus
nostaa kuolemanriskin
moninkertaiseksi! Yksinäisyys
tappaa! Köyhyys periytyy!
Havahdummeko kuitenkin
pohtimaan, mitä itse voisimme
tehdä, tai mitä voisimme tehdä
toisin.**

Yksinäisyys ja leipäjonot ovat tämän päivän arkea. Raha ei tuo rakkautta, sanotaan. Mutta entä jos ei ole edes sitä vähää, että jaksaisi nälältään

mieltä huomista ja unelmoida paremmasta? Köyhyys ei ole ainoastaan rahan puutetta, vaan se on myös vuorovaikutuksen puutetta ja toimintamahdollisuuksien kaventumista, osattomuutta.

Osattomuudesta on monta porrasta osallisuuteen, siihen, että tuntee olevansa merkityksellinen ja arvokas. Siihen, että tuntee olevansa osa yhteiskuntaa ja voivansa vaikuttaa paitsi omaan elämäänsä, myös ympäristöönsä. Me kaikki voimme madaltaa kanssaihminen porraskaskelmia, jotta polku osallistumiseen ja sitä kautta

aitoon osallisuuteen ja merkitykselliseen ja hyvään arkeen helpottuisi. Diakoniatyön perusarvot yksilöllisestä ja yhteisöllisestä ihmisestä välittämistä ovat ajankohtaisempia kuin aikoihin.

Jalkautumalla päästään lähelle

Tiedetään, että huono-osaisuus on pysyvää, paitsi alueellisesti, myös ihmisen elämänkaarella. Synnyynnäiset ja lapsuudenaikaiset, jopa syntymää edeltävät resurssit ja tapahtumat,

määrittelevät aikuisuuden hyvinvointia. Tiedetään, että köyhässä perheessä kasvaminen lisää paitsi köyhyyden riskiä, myös kouluttamattomuutta, mielenterveysongelmia ja rikollisuutta, kaiken kaikkiaan syrjäytymistä ja osattomuutta. Myös tämän valossa on huolestuttavaa, että köyhyys sekä köyhien lasten määrä Suomessa lisääntyvät jatkuvasti.

Tulevaisuuden diakoniatyössä tarvitaan kenties laajempaa jalkautumista ihmisten keskelle ja näkymistä. Ihmiset ja heidän tarpeensa voidaan nähdä vain menemällä ihmisten luonnollisiin ympäristöihin, kaduille, toreille, kauppoihin ja kuppi-loihin, päiväkoteihin ja kouluihin. Jalkautuvan ja etsivän työn avulla on mahdollista tavoittaa todellisia avun tarvisijoita. Ne teot, jotka mahdollistavat hyvän arjen vaikeuksista huolimatta, ovat kullannarvoisia.

Matalalla kynnyksellä tukea arkeen

Arjen tuen tarjoaminen erityisesti haavoittuvimmassa asemassa olevien lapsiperheiden elämään ja lasten ja nuorten harrastamisen mahdollistaminen voivat turvata hyvinvointia. Arvostava kohtaaminen, läsnäolo, keskusteluun kutsuminen ja luottamuksellisen suhteen luominen ovat niitä asioita, joiden päälle voidaan lähteä rakentamaan siltaa kohti avun tarjoamista ja vastaanottamista.

Nuorten haastatteluista tiedetään, että julkiset mielenterveyspalvelut eivät toimi. Tarvetta on enemmän kuin resursseja. Monelle tosin riittäisi kevytkin keskusteluapu, jos se olisi helposti ja nopeasti saavutettavissa. Myös arjen hallinnan perusasioihin sekä tulevaisuuden pohtimiseen nuoret kaipaavat tukea. Konkreettisesti nuorten rinnalla kulkemiselle, arjen ja elämänhallinnan vahvistamiselle ja matalan kynnyksen tuen tarjoamiselle riittää tarvetta.

Vertaisista voimaa

Yksinäisyys vaivaa kaiken ikäisiä. Yhteisöllisyyden luomiselle ja vertaistoiminnan vahvistamiselle on suuri tilaus, koska yhteisössä ihminen kohtaa toisen ihmisen sen sijaan, että vain asiat kohtaisivat toisensa. Esimerkiksi seurakuntien järjestämät ateriahetket ovat enemmän kuin vain ruumiin ravintoa. Ne ruokkivat yksilöiden tarvetta tulla nähdyksi ja kuulluksi, olla arvokas ja kuulua joukkoon. Ihmissuhteet ja vuorovaikutus ovat yhteiskunnan perusta.

Kirkkoa parjataan vanhoillisuudesta, mutta moniko tietää, miten paljon vaikkapa syrjäytymisen ehkäisyä seurakunnat jo tekevät? Hyvän tekemisen työ saa näkyä ja kuulua. Kun jatkossa maakunta ja sote saattavat jäädä etäisiksi ja kasvottomiksi, voivat kunta ja seurakunta olla ne tahot, jotka ovat kuntalaista lähellä ja tuottavat hyvinvointia. Voisiko seurakunnan diakoniatyö olla hyvän tekemisen ja hyvinvoinnin tukemisen näkyvät kasvot?

Diakonit hanketyössä

Seurakuntia kaivataan mukaan kehittämään uudenlaisia toimintamalleja köyhyyden torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi. Euroopan sosiaalirahaston tuella diakoniatyötä ovat lähteneet kehittämään mm. Kajaanin seurakunta, Raahen seurakunta sekä Utsjoen, Inarin, Sodankylän ja Enontekiön seurakunnat.

Yhdessä toimien – Osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia saamelaisalueelle -hankkeessa haetaan ratkaisuja syrjäytymisen ehkäisemiseen sekä hyvinvoinnin, osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämiseen

Kirkon kuva pankki/Aarne Ormio

saamelaisalueella. Tavoitteena on myös tehdä näkyväksi seurakuntien diakonia- ja nuorisotyötä ja kehittää seurakunnissa tehtävää ennaltaehkäisevää, etsivää, tukea antavaa sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä vahvistavaa toimintaa.

Mitä sinulle kuuluu? Siikajoki – välittämisen ja vuorovaikutuksen yhteisö -hankkeessa toteutetaan monipuolisesti erilaisia matalan kynnyksen toimia liittyen osallisuuteen, elämänhallintaan, mielen hyvinvointiin sekä työelämävalmiuksien kehittämiseen sekä myöskin vahvistetaan mielenterveyskuntoutujien vertaistukitoimintaa.

Kajaanin seurakunnan Naksu -nuorten asumisen ohjaus ja kokonaisvaltainen sosiaalinen uudistuminen -hankkeessa on vastattu asunnottomuuden ongelmaan yksilöllisesti ja kokonaisvaltaisesti. Naksun toiminnasta lisää **Anne Matilaisen** artikkelissa.

Reija Paananen ja Sakari Kainulainen

Kirjoittajat ovat dosentteja ja toimivat Diakonia-ammattikorkeakoulussa Sosiaalisen osallisuuden edistämisen koordinaatiohankkeessa – Sokrassa.

NAKSU-hanke nuorten asu kokonaisuus

NAKSU on suunnattu kajaanilaisille 18–35 v. asunnottomille ja vaikeassa elämäntilanteessa oleville nuorille. Tarve tuli ilmi diakoniatyön ja sosiaalitoimen vastaanotolla. Molemmissa kävi asiakkaita, jotka olivat saaneet häädön rästytyneiden vuokrien, rikkomisten ja häiriökäyttäytymisen vuoksi. Kajaanissa ei ollut tähän mennessä ollut sosiaalista asumisnohjausta, ja ainoa keino oli, että Kajaanin aikuissosiaalityö maksoi rästit ja sovitteli korjauskulut, usein toistuvasti.

Kuultuani Sokra-hankkeesta innostuin asiasta. Pääideana oli vuokrata kaupungilta kohtuuhintaisia asuntoja ja järjestää asukkaille henkilökohtaista tukea asumiseen. Asunto ensin -periaatteen mukaisesti akuutti päihdeongelma ei ollut este asunnon saamiselle. Kajaanin seurakunnan hyväksyttyä ajatukseni aloin syksyllä 2015 kirjoittaa hankehakemusta. NAKSU-hanke käynnistyi tammikuussa 2016, ja siinä toimi lisäksi kaksi muuta työntekijää.

Tarkoituksena oli ensimmäisen vuoden aikana vuokrata 12 asuntoa, mutta jo toukokuussa meillä oli 14 välivuokrausasuntoa. Kysyntä yllätti meidät ja ylitti tarjonnan. Asunnot kalustettiin lahjoitushuonekaluin ja kirpputorilöydöin. Ihmisten anteliaisuus yllätti: saimme nopeasti kokoon sohvakalustoja, sänkyjä, astioita, vuodevaatteita ja kodinkoneita.

Tämän jälkeen opeteltiin virastoasioiden hoitamista. Haettiin asumistukea, toimeentulotukea ja vuokra-kuuksia. Asiakkaita pyrittiin myös motivoimaan päihdehoitoon, mikä tiesi tiivistä yhteistyötä A-klinikan kanssa. Olimme osa asiakkaan arkea: kävimme yhdessä myös velkaneuvonnassa, aikuissosiaalityössä, edunvalvonnassa, psykiatrian polilla, TE-toimistossa jne. Muistutimme sovitusta tapaamisista ja tarvittaessa asiakas haettiin kotoa.

asumisenohjaus ja taiden uudistuminen

Monimutkainen pykäläviidakko

Osa asiakkaista tavattiin useita kertoja viikossa ja toisille taas riittivät harvemmat tapaamiset. Alusta asti oli selvää, että yhteiskunnan pykäläviidakko on todella monimutkaista. Päihde- tai mielenterveysongelmien vuoksi vajaakuntoiselle asioiden hoitaminen on kokopäivätyötä. Kaikkien liitelappusten etsiminen ja toimittaminen oikeaan paikkaan oikeaan aikaan haastoi myös työntekijöitä. Tärkeäksi nousivat myös luottamus työntekijään ja keskinäinen kunnioitus. Asiakkaat olivat tulleet jo monesti tyltytyksi eri viranomaisten taholta, ja oman arvontunto sekä elämänhallinta olivat nollassa.

Hankkeen aikana kohdattiin 70 henkilöä. Tukea saivat myös he, joilla oli jo asunto, mutta jotka kokivat tarvitsevansa henkilökohtaista tukea. Osalle asunto järjestyi jo muutamalla tapaamisella joko kaupungin asunto-toimistosta tai yksityiseltä vuokranantajalta. Meidän kauttamme asunnon sai 35 henkilöä. Hankkeen loppupuolella välivuokrausasunnot irtisanottiin hallitusti. Asiakkaat saivat asunnon kaupungin vuokraloyhtiöltä tai yksityiseltä, muuttivat avoliittoon, vaihtoivat paikkakuntaa tai palasivat esimerkiksi vanhempien luo. Hankkeelle jäi kaksi asuntoa, joiden vuokranantaja on Kajaanin seurakunta.

Päihdehoitoon saateltiin 12 asiakasta, kaksi pääsi velkajärjestelyyn, neljä työllistyi ja sosiaalisen kuntoutuksen ja ryhmätoimintaan ohjautui 12.

NAKSU osaksi soten toimintaa

NAKSU-hanke päättyi huhtikuussa 2018 ja on nyt juurtumassa osaksi Kainuun soten toimintaa. Aikuissosiaalityöhön on palkattu asumisenohjaaja, ja välitystili- ja välivuokraustoimintaa viritellään.

Hankkeen loputtua nyt huhtikuun lopussa myös seurakunta jatkaa tätä työtä siten, että minun työnkuvaani sisällytetään asumisenohjaus, joten toimin näin ollen kaupungin asumisohjaajan työparina.

Olen toiminut Kajaanin seurakunnassa päihde- ja kriminaalityössä 15 vuotta, mikä on ollut suunnaton etu hanketyössä. Asiakkaat olivat suurelta osin minulle ennestään tuttuja, ja luottamussuhde oli muotoutunut jo vuosien varrella. Hankkeen aikana koin, että pystyin konkreettisesti vaikuttamaan asiakkaiden ongelmiin. Työhuoneeni siirrettiin Kajaanin nuorten ohjaamoon, missä toimii useita eri toimijoita ja minne on helppo ja luonteva tulla.

Oma kokemukseni on, että nyt olen siellä, missä diakonian kuuluukin olla: keskellä ihmisten arkea, hädän ääripään ytimessä, kaikkein heikoimmassa asemassa olevien elämässä. Toisinaan se on hyvinkin huumehuuruista, lasten huostaanottoja, käräjiä ja vankilaa, itkua, raivoa, turhautumista, mutta toisinaan se on suurta selviytymistä. On oma koti, rakkautta, päihdehoitoa, opiskelua ja kuntouttavaa työtoimintaa ja tunne, että on saanut elämänsä takaisin. Diakonia on kaiken tämän rinnalla kulkemista.

Anne Matilainen
diakoniatyöntekijä
Kajaanin seurakunta

Hyvän tekemisen pankki on auttamisen kansanliike

Lahden Diakonialaitos Dilalla on takanaan komea historia.

Organisaatio perustettiin Viipurissa jo vuonna 1869 ja se viettää ensi vuonna 150-vuotisjuhliansa.

Dila ei kuitenkaan vain muistele menneitä. Uudessa diakoniastrategiassaan organisaatio haluaa polkaista liikkeelle rohkeita avauksia ihmisten aktivoimiseksi. Erityisesti vapaaehtois- ja kansalaistoimintaa ollaan kehittämässä yhä osallistavampaan suuntaan.

– Lahti on toimintaympäristönä hyvin kiinnostava. Täältä löytyy paljon työttömiä ja pienituloisia eläkeläisiä, mutta samalla kaupungissa on runsaasti myös toimivia verkostoja ja muita mahdollisuuksia, toteaa Dilan diakoniajohtaja **Anne-Maria Karjalainen**.

Viime elokuussa nykyisessä pestissään aloittanut Karjalainen luonnehtii itseään muutosjohtajaksi. Tarkoituksena on kehittää aivan uusiakin tapoja auttaa kanssaihmiä.

Hyvän tekemisen pankki osallistaa

Yksi Lahden Diakonialaitoksen kehittämä innovaatio on Hyvän tekemisen pankki. Kyseessä on tuotettu ratkaisu, jossa aktivoidaan eri-

laisia ryhmiä tulemaan mukaan hyvän tekemiseen.

– Olemme huomanneet, että Lahdessakin ihmisillä on todella paljon tahtoa auttaa lähimmäisiään. Joku haluaisi esimerkiksi lahjoittaa vähävaraisille rahaa tai joulukinkun, mutta ei ole oikein tiennyt, miten se onnistuisi. Nyt ollaan luomassa mallia, jolla tämä kätevästi onnistuisi.

Karjalaisen mukaan Hyvän tekemisen pankkiin voi tehdä arvotalluksia Lahden Diakonialaitoksen toimiessa ”pankkiirina”. Dila sitten harkintansa mukaan jakaa tarvitseville rahallisia avustuksia.

Pankki ei kuitenkaan ole verrattavissa toimentulotukeen tai Kirkon diakonia-avustuksiin.

– Hyvän tekemisen pankin kautta tulevat avustukset on tarkoitettu ihmisten osallistamiseen. Voimme esimerkiksi tukea harrastustoimintaa tai mahdollistaa ikäihmiselle syntymäpäiväjuhlat. Lapsiperhe puolestaan voi päästä virkistävälle hui- puistoretkelle, joka ei muuten onnistuisi, diakoniajohtaja kertoo.

Kaupunkilaisten tietoisuuteen

Hyvän tekemisen pankkia lähdetään kokeilemaan vielä tämän vuoden aikana. Ensi vuonna pankin on tarkoitus toimia täydellä teholla osana Lahden Diakonialaitoksen diakoniapalveluita.

– Pankki käynnistetään loppuvuonna gaalaillallisilla, joihin myydään illalliskortteja. Niistä kertyneet varat kanavoidaan apua tarvitseville lahtelaisperheille, Karjalainen mainitsee.

Hyvän tekemisen pankki aiotaan tuoda tehokkaasti kaikkien lahtelaisen tietoisuuteen.

– Käytämme kadunvarsimainontaa ja tietysti myös sosiaalista mediaa. Etsimme pankillemme parhaillaan myös suojelijaa ja kumppania.

Dilan diakoniajohtaja uskoo Hyvän tekemisen pankin voivan kehittyä jopa auttamisen kansanliikkeeksi.

– Mahdollistamme tällä monenlaisille ihmisille mahdollisuuden auttaa luotettavalla ja läpinäkyvällä tavalla.

Kohtaamispaikka lievittää yksinäisyyttä

Hyvän tekemisen pankkiin on rahan ohella mahdollista ”tallentaa” myös omaa aikaansa.

– Vapaaehtoinen voi pop-up-henkisesti lähteä mukaan yksittäiseen auttamiskeikkaan tai sitten sitoutua mielekkäältä tuntuvaan tehtävään pitkäksi aikaa. Jokaisen halukkaan kanssa mietitään sitä, mikä olisi juuri hänelle luonteva tapa auttaa muita.

Tärkeä tavoite on puuttua koko ajan yleistyvään yksinäisyyteen. Lahden Diakonialaitoksen yksi vastaus kyseiseen ongelmaan on entiselle

Anne-Maria Karjalaisen mukaan toiminnassa mietitään koko ajan sitä, miten tulijoiden keskuudesta löydetään ne, jotka ovat oikeasti yksinäisiä ja eniten kohtaamisen tarpeessa.

kaupungin linja-autoasemalle perustettu Kohtaamispiste.

– Kiinteistössä toimii nykyisin K-ruokakauppa, jonka kauppiaan kanssa teemme hyvää yhteistyötä. Kauppa tarjoaa kahvit ja meidän vapaaehtoisemme ovat ihmisten käytettävissä.

Karjalaisen mukaan Kohtaamispisteen toiminnassakin on vielä paljon pohdittavaa.

– Mietimme koko ajan sitä, miten löytäisimme sinne tulijoiden keskuudesta ne, jotka ovat oikeasti yksinäisiä ja eniten kohtaamisen tarpeessa.

Yhteisökortteli on kaikkia varten

Diakoniajohtaja Anne-Maria Karjalaisen yhtenä haaveena on kehittää Dilan lähikorttelista monenlaisia ihmisiä palveleva Yhteisökortteli.

– Korttelissamme toimii jo nyt monenlaisia yksittäisiä palveluita ja projekteja. Ajatuksena on saada ne kaikki soittamaan vähän kuin yhteistä säveltä.

Yhteisökorttelin keskeinen ajatus on mahdollistaa erilaisten ihmisten kohtaaminen. Korttelia suunnitte-

massa voi olla senioreita, vapaaehtoisia, opiskelijoita, kulttuuritoimijoita ja työkokeilijoita.

– Vamma, sairaus tai rikostausta ei ole este. Näemme ihmiselämän moninaisuuden rikkautena.

Karjalainen myös uskoo erilaisten toimijoiden läsnäolon samassa korttelissa luovan uusia innovaatioita.

Yhteisökortteli voi jatkossa mahdollistaa uudenlaisten liiketoimintamallienkin syntyminen.

Vesa Keinonen

Eläkkeellä oleva Eila Köykkä (oikealla) on toiminut ystävätoiminnan vapaaehtoisena useamman vuoden. Annika Harju opiskelee kättilöksi ja toimii sekä ystävävapaaehtoisena että keikka-avun vapaaehtoisena.

Keikkavapaaehtois-toiminta auttaa arjessa

Oulun Diakonissalaitoksen koordinoima STEA-avusteinen keikka-apuhanke on toiminut Oulun alueella keväästä 2014 alkaen. Keikka-aputoiminnan perusajatusta, kotona asuvien oululaisten ikääntyneiden auttamista ja arjen kohtaamisia, on neljän toimintavuoden aikana toteutettu lähes 300:n mukana olleen vapaaehtoisen voimin. Auttamiskeikkoja tehtiin vuoden 2017 loppuun mennessä yhteensä 1145 ja yksittäisiä autettuja ikääntyneitä tavoitettiin lähes tuhat.

Matalan kynnyksen toiminta tavoittaa sekä autettavat että auttajat

Keikka-avun toimintamuotoja ovat muun muassa asiointi- ja saattoapuna toimiminen, tietokoneen ja kännykän käytössä opastaminen, pienissä kodin askareissa avustaminen, lomakkeiden täytön opastaminen sekä ulkoilussa ja kulttuuritapahtumissa saattoapuna toimiminen.

Keikka-avun piiriin eivät kuulu kodinhoidolliset tehtävät, kuten siivous tai ruuanlaitto, tai henkilökohtaiseen avustamiseen liittyvät tehtävät (avustaminen pukeutumisessa, WC-käynneissä tai lääkkeiden antamisessa). Kyseinen toimintamallirajaus mahdollistaa sen, että vapaaehtoinen voi toimia tehtävässään tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin.

Toimintamalli mahdollistaa sen, että vapaaehtoinen voi toimia tehtävässään tavallisen ihmisen tiedoin ja taidoin.

Keikka-avun kohderyhmää, 65 vuotta täyttäneitä kotona asuvia oululaisia, on pyritty tavoittamaan ensisijaisesti mainosten, lehtijuttujen ja yhteistyökumppaneiden, kuten kotihoidon, seurakunnan ja järjestöjen kautta. Ilahduttavassa määrin sekä tuettavat itse sekä heidän omaisensa ovat löytäneet keikka-apumahdollisuuden yhtenä vaihtoehtona ikääntyneen arjen helpottamiseen. Lisäksi tiivis yhteistyö ikääntyneen lähellä olevien toimijoiden kanssa on mahdollistanut niidenkin autettavien tavoittamisen, joilla ei ole omaisia tai muuta verkostoa.

Keikka-avun vapaaehtoiset perehdytetään ja haastatellaan tehtävään henkilökohtaisesti. Haastattelun yhteydessä he allekirjoittavat sopimuksen, jossa sitoudutaan vaitioloon, autettavan arvomaailmaa kunnioittavaan kohtaamiseen sekä muihin yleisiin vapaaehtoistoiminnan periaatteisiin, jotka luovat raamit vapaaehtoistyön luottamukselliselle toteutumiselle. Keikkavapaaehtoistoiminnan erityisluonne, ei-sitovuus ja tehtävien vaihtuminen, sopii erityisen hyvin sellaisille henkilöille, jotka pystyvät mukautumaan vaihtuviin tilanteisiin ja haluavat kokemusta erityyppisistä auttamistehtävistä.

Tärkeintä on halu auttaa ja kyky olla läsnä

Yksi Oulun Diakonissalaitoksen vapaaehtoistyön peruseriaatteista on usko hyvään – ja uskomme myös siihen, että jokainen voi halutessaan tehdä hyvää. Haluamme olla aktiivinen ja helposti lähestyttävä kanava hyvän tekemisen kulttuurin edistämiseen Oulussa sekä vapaaehtoistyön aloittamista suunnitteleville että toiminnassa jo mukana oleville henkilöille.

Kun uusi keikkavapaaehtoinen ilmoittautuu tehtävään ja pyydän hänet haastatteluun, kysyn ensimmäisenä, miksi keikkavapaaehtoistyö kiinnostaa ja miksi hän haluaa tehdä vapaaehtoistyötä juuri ikääntyneiden kanssa. Lähes poikkeuksetta vastaus kuuluu: ”Haluan tehdä jotain jolla on merkitystä. Haluan auttaa ikääntyneitä, koska apua tarvitsevia vanhuksia on niin paljon.”

Saan kohdata työssäni ihmisiä, joilla on sydän paikallaan. Saan työssäni todistaa myös sitä iloa, jonka ikääntyneet arjen avun saamisesta ja kohtaamisista saavat itselleen. Auttamistyön ei tarvitse olla suurieleistä tai monimutkaista – riittää kun on läsnä. Läsnäolon lisäksi on tärkeää tunnistaa oman osaamisensa ja jaksamisensa rajat, jotta vapaaehtoistyö ei muodostu elämää kuormittavaksi tekijäksi. Vapaaehtoistyötä koordinoivalla organisaatiolla on vastuu siitä, että vapaaehtoistyön tehtävät ovat selkeästi rajattuja, niihin on annettu riittävä perehdytys ja tukea on saatavilla koko toiminnassa mukanaolon ajan.

”On lupa toisesta huolta kantaa”

Jo useamman vuoden vapaaehtoisena toimintouululainen Veijo käy Veljeskodilla lukemassa Kalevaa ja juttelemassa ”mualiman asioista” asukkaiden kanssa. Lisäksi hän vie

Veijon sydäntä lähellä ovat erityisesti veteraanit.

railee palvelutalolla ja toimii keikka-avun vapaaehtoisena olemalla asiointi- ja saattoapuna esimerkiksi sairaalareissuilla ja pankkikäynneillä. Ikääntyneet ja erityisesti veteraanit ovat lähellä Veijon sydäntä.

Veijon käyntejä odotetaan Veljeskodilla innokkaasti, ja hänen tekemänsä auttamiskeikat saavat aina runsaasti positiivista palautetta. Rauhallinen mies hoitaa tehtävät muuttuvissakin tilanteissa luotettavasti ja hermostumatta. Veijon empaattisuus ja sydämellisyys yhdistettynä elämäkokemukseen tekevät hänen vapaaehtoistyöstään hyvin merkityksellistä myös koordinaattorin näkökulmasta. Kun Veijolta kysyy, mikä vapaaehtoistyössä motivoi, hän vastaa hymyilevin kasvoin laulun sanoin: ”On lupa toisesta huolta kantaa, ei se ole keltään pois. Kun sydämestään antaa, on kuin itsekin saanut ois.”

Tanja Tanhua

keikkavapaaehtoistoiminnan koordinaattori
www.odl.fi/keikka-apu

Muutosta tarvitaan

Tekeekö diakonia hyvää? Tätä pohtii Keski-Porin diakoniatyöntekijä Tiia Verho.

– Enimmäkseen tunnen ja koen tekeväni diakoniatyöntekijänä hyvää. Työni on monipuolista ja monimuotoista. Tapaan erilaisia ihmisiä, joiden kanssa kohdataan ja keskustellaan esimerkiksi ryhmissä ja kotikäynneillä, mutta taloudellinen avustaminen kaipaisi ehkä päivittämistä, Tiia toteaa.

Hän on toiminut vajaan vuoden nykyisessä paikassaan ja tätä ennen pienessä, noin 2000 asukkaan seurakunnassa lähes kymmenen vuotta.

– Monet kerrat avustustilanteissa olen luullut tekeväni hyvää, mutta myöhemmin olen huomannutkin tehneeni pahaa, kun sama ihminen tulee vastaanotolle yhä uudelleen pyytämään taloudellista apua. En ole silloin onnistunut ohjaamaan ihmistä niissä tilanteissa tavalla, joka olisi luonut ns. kestävästä kehityksestä.

Opettavaisena kokemuksena hän muistelee vuosien takaista tilannetta, kun oli sattumalta lääkärin vastaanottotiloissa yhdessä diakoniatyön vastaanotolla tapaamiensa ihmisten kanssa.

– Samat ihmiset, jotka olivat tulleet luokseni lähes oven karmit kaulassa

vaatien välitöntä ja ehdotonta huomiota ilman ajanvarausta, istuivat siellä kiltisti vuoroaan odottamassa. Ymmärsin, että minun pitää oppia rajaamaan työtäni ja että minun on pidettävä rajoista kiinni.

Avustustyössä voi Tiian kokemuksen mukaan tehdäkin pahaa niin itselleen kuin toiselle, jos yrittää auttaa liikaa.

– Työntekijänä minun on huolehdittava itsestäni. Kai diakonian tulisi tehdä hyvää myös tekijälleen? Ei sen ainakaan pitäisi aiheuttaa väsymystä eikä kyynistymistä.

Tiia on miettinyt myös vallankäyttöään avustustilanteissa, kun hän mielessään pohtii, minkä arvoisen ostokortin avustettavalle antaa.

Antaako koulutus riittävät eväät?

Tiia valmistui diakonissaksi 20 vuotta sitten Porin Diakoniaopistosta. Sairaanhoidajan ja diakonissan tutkinnot olivat kyllä monipuolisia, mutta avustustyöhön ei annettu minikäänlaista koulutusta.

Diakoniatyön avustustoimintaa hän on opetellut työssään ja kouluksissa.

– Hämmästyin, kun kuulin hiljattain Diakin harjoittelijalta, joka on sairaanhoitaja- ja diakonissaopintojensa loppusuoralla, että hänkään ei ole saanut opinnoissaan mitään koulutusta diakoniatyön avustustoimintaan.

Tiian kriittisyys itseään kohtaan on läpitunkevaa.

– Yhä useammin koen avustustilanteissa avuttomuutta ja osaamattomuutta. Minulta tuntuu puuttuvan sanat, keinot ja välineet. Olenko diakoniavihkimyksessä antamani lupauksen mittainen? Mutta eihän siinä näkään ole mitään järkeä, että olen

Marjut Hentunen

Tiia Verho harmittelee sitä, ettei yhteiskunnallisten muutosten seurantaan riitä aikaa.

itseäni kohtaan armoton, mutta armahdan aina muita.

Pitäisikö toimintamalleja muuttaa?

Diakoniatyöntekijän pitäisi olla selvillä yhteiskunnallisista muutoksista ja niiden vaikutuksista paikalliseen sosiaalipolitiikkaan, että hän voisi ymmärtää vastaanotolle tulevan ihmisen arkea.

- Yhteiskunnallisten muutosten kuten esim. sotien ja aktiivimallin vaikutusten ennakoiminen on mahdollista. Minulla ei ole aikaa perehtyä niihin kunnolla ja kaikki pitäisi sisäistää ja soveltaa käytäntöön samantien.

Tiia toteaaakin tämän päivän ongelmien olevan niin monimutkaisia, että niitä ei muutaman kymmen/sata-sen/tonnin avustuksilla paljon auteta.

Heidän seurakunnassaan haetaan uutta näkökulmaa ”Yhteinen keittiö”-toimintamallin kautta.

- ”Yhteinen keittiö”, matalan kynnyksen paikka, tarjoaa eri ihmisryhmiä kokoavaa toimintaa. Uskon ja toivon, että sen kautta diakoniatyön avustaminen muuttaa muotoaan niin, että me emme enää olisi kuin raha-automaatteja.

Jotain hyvää

Viime vuonna Kirkon Ulkomaanviihteen yhteyshenkilömatkalla Tiia tutustui Nepalissa kolme vuotta sitten tapahtuneen maanjäristyksen jällelennrakennustyöhön.

- Näin mitä meidän keräämillä rahoina oli saatu aikaan. Jällelennrakennus oli käynnissä, ihmisten katseet olivat tulevaisuudessa ja toivoa täynnä. Näin, että apu oli mennyt perille

ja se näytti tehneen paljon hyvää.

Nepalissa ihmisillä ei ollut käytännössä yhtään mitään, mutta he vaikuttivat onnellisilta.

- Miksi me sitten olemme niin tyytymättömiä, vaikka meillä on täällä vaikka mitä? Tiia pohtii.

Hyvää tekevän diakonian pitäisi Tiian mielestä osallistua myös palvelutehtävään seurakunnan yhteisessä jumalanpalveluksessa.

Hän oli aiemmassa työpaikassaan, pienessä seurakunnassa usein mukana messussa ehtoollisen avustajana ja esirukoilijana. Kirkkoherran luvalla hän hoiti myös kotiehtoollisia ja oli mukana muutamassa uurnan laskussa.

- Olen kutsumustyössä. Haasteita on, mutta niiden kanssa mennään eteenpäin, ilolla ja positiivisuudella, Tiia sanoo.

Johanna Sointula

Hyvä, paha diakonia

Diakonia tekee hyvää. Siksi se on olemassa. Diakonia auttaa, tukee, jopa rakastaa. Diakonia on kirkon sydän. Diakoniaa ympäröi hyvyden, ymmärryksen ja lempeyden harso. Tuo herkkä ja kaunis harso on kuitenkin myös sumuverho.

Se, mikä koskee diakoniaa, koskee kaikkea kirkon toimintaa. Kriittistä, suoraa ja rehellistä palautetta kirkon työntekijä saa työstään kuulla harvoin. Selän takana puhumista tai kuiskimista jokainen kirkon työntekijä saa osakseen sitäkin enemmän. Ja kuiskijoiden kuuroon mahtuu seura-

kuntalaisten rinnalle lähes aina myös joku kollega. Työtä tehdään siinäkin suhteessa omalla persoonalla.

Pelottava peilikuva

Kirkon työssä tarvittaisiin huomattavasti enemmän rehellisyyttä. Olen yhä vakuuttuneempi, että meidän on yhä tinkimättömämmin kysyttävä, mikä on kirkkomme työn laatu ja mitkä tuon laadun oikeat arviointikriteerit. Laatu ei ole määrällinen kiristysruuvi vaan yhdessä löydetty, sovitettu ja tutkittu tapa toimia – tapa toimia hyvin, viisaasti ja vastuullisesti.

Diakonian laadukkuus ei ole mikään itsestäänselvyys. Diakoniatyöntekijöiden usein hämmästyttävän osaamisen ja sitoutumisen rinnalla esiintyy myös paikoilleen jämähtäneitä käytäntöjä ja puolivillaisia toimintamalleja sekä työotteen väärää individualismia. Pahimmillaan jopa työn pakoilua. Jos tätä yrität sanoittaa edes varovaisesti, saat lähes aina ”nenillesi”. Kirkollisissa ammattiteissa ollaan yllättävänkin allergisia työn avoimelle ja kriittiselle pohdinnalle, mikä erinomaisesti estää työn kaiken kehittämisen. On aivan liian helppo vetäytyä hurskaiden, kiiltokuvamaisten kliseiden, fraasien ja strategioiden suojaan. Ja niitä diakoniassakin riittää.

Diakonia vaatii mahdottomia

Diakonia ei välttämättä tee hyvää, ei edes siitä vastuulliselle diakonille. Sain siitä terveellisen muistutuksen **Riitta Türkmengin** rehellisessä vastineessa (Diakonia 1/2018) viimevuotiseen kolumniini ”asioita, joista vaietaan”. Riitta päätti olla vaikenematta – ja hyvä niin. Riitan äänessä minä kuulin ennen kaikkea syvän uupumuksen ja turhautumisen niihin aina uusiin vaatimuksiin ja osaamishaasteisiin, joita diakonialle kohdistetaan: ”Työn kuva, johon palkattiin, on muuttunut. Se on laajentunut vuosi vuodelta ja osaamista odotetaan kaikkeen mahdolliseen ja mahdottomaan.” Samalla kuulin Riitan syvän sitoutumisen diakonian ”asiakkaaseen”, ihmiseen, jolla on peruuttamaton oikeus tulla vähintäänkin kuulluksi ja nähdyksi. Juuri tämän sitoutumisen tähden pidän diakonian äänen kuuluvuutta julkisuudessa diakonisen osaamisen keskeisenä ulottuvuutena. Diakonia ei voi eikä saa olla hiljaa siitä,

Saga Henttonen

mitä se tietää ja jakaa.

Laura Huovinen tiivistä oleellisen lehden samassa numerossa: ”Diakoniatyöntekijöillä on valtavasti kenttäkokemusta, osaamista ja tietoa siitä, mitä huonosti voivien kansalaisten piirissä todella tapahtuu ja millaista apua ja tukea nämä kaipaavat.” Diakonian julkista ja kaikuvaa ääntä tarvitaan niin yhteiskunnassa kuin seurakunnassakin – ihmisen tähden. Seurakunta, sen luottamuselimet ja muut työntekijät ovat aina vaarassa vieraantua ihmisten arjesta ja sen keskellä todentuvasta hädästä. Siksi tarvitsemme välttämättä diakonian ääntä, sen tietoa ja viisautta ihmisestä. Jos diakonia välittää, se ei voi vaieta.

Kristillisyyden kadonnut ymmärrys

Diakoni Riitan ehdistus on vakava asia. Diakonia voi epäilemättä vaatia liikaa. Niin voi tietysti tehdä diakoni/diakonissa itsekkin. Siksi on uskallettava kysyä myös kipeitä. Onko diakonia – ja nyt tarkoitan nykyistä malliamme ymmärtää diakonia – tehnyt hyvää seurakunnalle? Vai onko työntekijäkeskeinen mallimme, jossa diakonia kaikine haasteineen on delegoitu yhdelle ammatilliselle työntekijäryhmälle, tarjonnut meille hyvin vinoutuneen tulkinnan kristittynä ja seurakuntana elämisestä? Tarjonnut ikään kuin halvan ja helpon alibin, jolla seurakunnan muut työntekijät ja useimmat seurakuntalaiset ovat voineet pestä kätensä omasta diakonisesta vastuustaan? Olemmeko siis tahtomattamme kaventaneet kristillisen elämän tulkinnan?

Olemme tottuneet puhumaan vapaaehtoisista ja ylistämään heitä. Mutta eikö jokainen kristitty ole periaatteessa ”vapaaehtoinen”, kutsuttu uskomaan, toivomaan ja rakastamaan, rakastamaan Jumalaa yli kaiken ja lähimmäistään niin kuin itseään? Useimmiten hyvin vastuuntuntoiset diakoniatyöntekijät ymmärtävät aivan liian usein olevansa vastuussa seurakuntansa kaikesta diakoniasta. Se ei voi olla mahdollista, eikä edes kristillistä. Diakonian subjekti ei ole työntekijä vaan seurakunta. Juuri se palauttaa seurakunnalle sen identiteetin sekä diakoniatyöntekijälle vapauden, tehtävän ja tilan ajatella, tutkia ja kehittää seurakunnan yhteistä diakoniaa. Diakonian – niin uskon – on löydettävä seurakunta uudelleen ja löydettävä se uudelleen täysi-ikäisenä, vastuullisena, osaavana.

Vierailin kuukausi sitten Berliinissä. Tutustuin seurakuntaan, jossa kirkon avain oli jaettu kahdellesadalle seurakuntalaiselle. Diakoninen seurakunta syntyy luottamuksesta.

Kai Henttonen

Avustustyön eetti

Tänä vuonna Brother Christmas nosti hyvätekevyyden eettisyyden julkiseen keskusteluun Suomessa. Miten avustustyön eettisyyttä arvioidaan?

”Koko avustus- ja kehitysyhteistyön lähtökohta perustuu eettisyyteen, pyrkimykseen toimia oikeudenmukaisesti ja vastuullisesti. Siihen arvo pohjaan, että elämme yhdessä samalla maapallolla”, sanoo Kirkon Ulkomaanavun (KUA) humanitaarisen avun päällikkö Eija Alajarva.

Mutta miten Kirkon Ulkomaanavun varmistetaan siitä, että apu menee perille ja toiminta on eettistä?

Tärkeässä roolissa on yhteisesti sovitujen toimintatapojen noudattaminen ja niihin liittyvä seuranta. Järjestö vastaa siitä, että työntekijöillä on tarvittavat tiedot ja taidot työnsä hoitamiseen tehokkaasti ja vastuullisesti. Työnantajana KUA on vastuussa myös työntekijöiden hyvinvoinnista ja turvallisuudesta.

Jokainen työntekijä sitoutuu noudattamaan yhteisiä toimintaperiaatteita allekirjoittamalla menettelytapaohjeen, joka muun muassa kieltää korruption, varojen väärinkäytön ja seksuaalisen hyväksikäytön. Niiden suhteen KUAssa on nollatoleranssi. Työntekijän velvollisuus on myös raportoida, mikäli hän havaitsee väärinkäytöksiä.

KUA toimii maailman hauraimmissa ja köyhimmissä maissa. Näissä ns. korkean riskin maissa korruptio on yleistä ja yksittäisen työntekijän

tisyyys puntarissa

kohdalla kiusaus ja paineet voivat olla suuria.

”KUA ei ole immuuni väärinkäytöksille. Työntekijöiden valinnalla ja perehdyttämisellä voidaan ehkäistä riskiä. Oleellista on, että seurantajärjestelmä havaitsee mahdollisimman aikaisessa vaiheessa väärinkäytökset ja niihin puututaan ripeästi. Toistaiseksi olemme välttyneet isoilta kupruilta”, sanoo KUA:n kehittämispäällikkö **Aarno Lahtinen**.

Yhteiset suositukset luovat pohjan toiminnalle

Järjestöjen ohjeiden lisäksi avustustyötä säätelevät monet kansainväliset standardit ja suositukset. KUA esimerkiksi sai kansainvälisen Core Humanitarian Standard eli CHS-sertifioinnin kesäkuussa 2017.

”Lähtökohtana on, että toiminnan keskiössä ovat ne ihmiset, joiden kanssa ja puolesta työtä tehdään. Ensisijainen vastuamme toiminnan eettisyydestä ja varojen tehokkaasta käytöstä on heille, mutta myös lahjoittajille, rahoittajille ja veronmaksajille”, sanoo Lahtinen.

CHS-sertifikaatin asiat eivät ole uusia, vaan ne pohjautuvat toimijoiden vuosien aikana kehittämiin hyviin käytäntöihin.

”Tuemme ihmisten perusoikeuksien toteutumista sekä varmistamme, että oma toimintamme ei polje ke-

Kirkon Ulkomaanapu on rakentanut Nepalisiin turvallisia koulutiloja 44 000 lapselle vuoden 2015 historiallisen voimakkaiden maanjäristysten jälkeen. Samalla on koulutettu opettajia ja tuettu henkistä toipumista.

nenkään oikeuksia tai aiheuta haittaa, esimerkiksi kärjistä konfliktia tai vahingoita paikallista elinkeinorakennetta tai ympäristöä”, sanoo Lahtinen.

Tärkeää on, että se, mitä kulloinkin tehdään, on tarkoituksenmukaista ja sillä on oikeasti vaikutusta siihen tilanteeseen, jota pyritään parantamaan.

”Meidän täytyy olla hyvin tietoisia kulloisestakin toimintaympäristöstä, niin että tiedämme mitä ja miksi teemme. Se edellyttää keskustelua paikallisten kanssa. Toiminnan pitää olla tehokasta ja oikea-aikaista, erityisesti humanitaarisen avun tilanteissa”, sanoo Lahtinen.

Paikallista osaamista vahvistamalla kestäviä tuloksia

Jaetaanko vain ruokaa tai tavaroita vai autetaanko ihmisiä auttamaan itse itseään? KUAn hankkeet suunnitellaan yhdessä niistä hyötyvien ihmisten kanssa. Keinot, joilla ihmisten tilannetta voidaan parantaa kestäväällä tavalla, mietitään yhdessä, oli sitten kyse katastrofiavusta, kehitysyhteistyöstä tai vaikuttamistyöstä.

Äkillisen katastrofin, kuten maanjäristyksen jälkeen on aluksi usein tarpeen jakaa hengissä pysymisen kannalta välttämätöntä apua, kuten puhdasta vettä, ruokaa ja tarvikkeita suojan rakentamiseen. Mahdollisimman pian pyritään kuitenkin tukemaan ihmisiä niin, että he voivat elää arvokkaasti ja tehdä itseään koskevia päätöksiä.

”Esimerkiksi jonkun muun valitsemien tarvikkeiden jakamisen sijaan annetaan ihmisille käteisavustuksia, jotta he voivat itse päättää, mitä eniten tarvitsevat”, sanoo Alajarva.

”Itse näen, että pitkittyneissä kriiseissä avustustyön täytyy aidosti vastata ihmisten tarpeisiin, myös tulevaisuutta silmällä pitäen. Tässä tulaa nopeasti koulutukseen ja toimeentulomahdollisuuksien paranta-

miseen”, Alajarva jatkaa.

”Paikallisen osaamisen tukeminen ja ymmärtäminen on olennaista. Ei niin, että tullaan ja tuodaan ulkopuolelta jotakin ja kun poistutaan, jää vain tyhjää”, sanoo myös Lahtinen.

Jatkuvaa oppimista

Mikään paperi tai merkki ei kuitenkaan itsessään pelasta. Olennaista on, että periaatteet ja arvot sisäistetään aidosti. Millaiset ovat organisaation vakiintuneet, jokapäiväiset toimintatavat, miten asioihin suhtaudutaan? Esihenkilöiden ja johdon esimerkki on tärkeä.

”Eettiseen avustustyöhön kuuluu myös se, että palautetta kuunnellaan herkällä korvalla”, sanoo Lahtinen.

Hankeseuranta, omat ja ulkopuolisten tekemät arvioinnit, palaute ja

Kirkon Ulkomaanavun paikalliset kumppanit sitoutuvat samoihin arvoihin ja toimintaperiaatteisiin. Hankkeissa KUA tukee aina myös kumppanin osaamisen kehittämistä.

Kirkon Ulkomaanavun työllä on vaikutusta

- Kirkon Ulkomaanapu toimii tällä hetkellä 14 maassa Afrikassa, Aasiassa ja Lähi-idässä
- 132 500 lasta hyötyi KUAn koulutushankkeista vuonna 2016
- Nepalin 2015 maanjäristyksen jälkeen KUA rakensi 300 koulua ja turvallista koulutilaa 44 000 lapselle
- 27 305 ihmistä osallistui alueellisiin rauhansovitteluihin Keniassa vuonna 2016

CHS-sertifiikaatti.

valitukset auttavat oppimaan ja tekemään työtä paremmin. CHS-sertifiikaatti on tuonut selkeät mittarit oman työn arvioinnille ja kehittämislle.

KUAlla on oma verkkopohjainen valitusmekanisminsa, jonka kautta niin hankkeissa mukana olevat ihmiset, työntekijät kuin kumppanitkin voivat ilmoittaa mahdollisista väärinkäytöksistä, myös nimettömästi. Lisäksi sisäinen tarkastaja ja hallituksen tarkastusvaliokunta arvioivat toiminnan vastuullisuutta ja tehokkuutta.

Lopulta on kyse siitä, millaisen jäljen järjestö paikalliseen yhteisöön jättää. Saatiinko aikaan haluttu muutos niin, että sillä on vaikutusta myös tulevaisuudessa?

Minna Elo

Kirkon sielunhoidon vapaaehtoiset

Suomalaisen yhteiskunnan muuttuva tilanne haastaa sielunhoitoa uusiin toimintatapoihin. Sielunhoidon samoin kuin diakonian toimintaympäristö on jatkuvassa muutoksessa. Kirkon täytyy kulkea proaktiivisesti edelläkävijänä ja suunnannäyttäjänä kyetäkseen olemaan sielunhoidollinen kirkko.

Sielunhoito on koko seurakunnan tehtävä

Sielunhoidossa palvellaan kaikkia ihmisiä asettamatta sielunhoidettavalle uskonnollisia tai moraalisia ehtoja. Ihmiset tulee kohdata samanlaisella kunnioituksella ja arvostuksella, olivat he seurakunnan aktiivitoimijoita tai kirkkoon kuulumattomia. Moni-

kulttuurisessa seurakunnassa tulisi palvella kaikkia ihmisiä uskonnosta ja etnisestä taustasta riippumatta. Kirkon tarjoama sielunhoito ulottuu kirkon ja kristillisten järjestöjen tekemän työn kautta myös ulkomaille.

Sielunhoidollisen kirkon tunnusmerkki on, ettei sielunhoitoa ymmärretä vain viranhaltijoiden vaan koko seurakunnan tehtäväksi. Kasteessa ihmiset liitetään seurakuntaan, Kristukseen ja yhteiseen papputeen.

Reformaation alkuvaiheessa vuonna 1520 **Martti Luther** julisti, että kaikki kastetut olivat pappeja, sillä heillä on välitön yhteys Kristukseen ja hänen kuninkaalliseen papputeensa. Näkemyksen raamatullisena perustana olivat erityisesti jakeet 1. Piet. 2:9–10: ”Mutta te olette valittu suku, kuninkaallinen papisto, pyhä heimo, Jumalan oma kansa, määrätty julistamaan hänen suuria tekojaan, joka teidät on pimeydestä kutsunut

ihmeelliseen valoonsa. Ennen te ette olleet kansa, mutta nyt te olette Jumalan kansa. Ennen te olitte armoa vaila, mutta nyt on Jumala teidät armahtanut.”

Varhaiskirkossa kaikki kristillisen seurakunnan jäsenet tunsivat olevansa kutsuttuja ja velvoitettuja sekä ajallista että iankaikkista pelastusta edistävän sielunhoidon toteuttamiseen. Vasta virkapappeuden ja sakramenttikäsityksen kehittymisen myötä sielunhoidosta tuli seurakunnan palkattujen työntekijöiden tehtävä.

Sielunhoidon proteesista toimijaksi

Kirkon sielunhoidon vapaaehtoiset-hankkeen selkeä lähtökohta on, että seurakuntalaisia tai vapaaehtoisia ei kutsuta maallikoiksi eikä puhuta enää maallikkosielunhoidosta. Nykyisin maallikko-sana alleviivaa

osaamattomuutta ja tietämättömyyttä. Maallikko on harrastelija ja amatööri. **Niinpä tässä sielunhoitohankkeessa luovutaan maallikkosielunhoito-sanasta. Heitä kutsutaan sielunhoidon vapaaehtoisiksi tai seurakuntalaisiksi, jotka toimivat sielunhoitajina.** Sielunhoidon vapaaehtoiset eivät ole työntekijöiden apulaisia tai jonkinlaisia sielunhoidon proteeseja. He ovat itsenäisiä, ajattelevia ja usein ihmissuhdetyössä kokeneita toimijoita. Niinpä työntekijöiden kohdalla on tärkeintä oikeanlainen asenne ja luottamus vapaaehtoisiin, jotta he voisivat kokea kutsumukseksi tehdä sielunhoitotyötä seurakunnassa.

Tämän sielunhoitohankkeen tarkoituksena on kolmenlainen: Nostetaan uuteen arvoon kirkon sisällä ja

traditiossa elänyt vanha perinne, jossa ”käydään kamarikeskusteluja” eli seurakuntalaiset jakavat keskenään arkielämänsä huolia ja hengellisen elämän kysymyksiä. Tähän perinteeseen kuuluvat keskustelun ja kuuntelemisen lisäksi tutut sielunhoidon välineet: Raamattu, virret, hengelliset laulut ja rippi. Toiseksi annetaan arvoa ja tuetaan jo seurakunnissa olevia toimintatapoja, joissa seurakuntalaiset kohtaavat toinen toistaan sielunhoidollisesti kuten rukous- ja ehtoollisavustamisessa tai sairaalavapaaehtoistyössä. Kolmanneksi lähdetään etsimään ihan uudenlaisia sielunhoidollisten kohtaamisten tapoja, joista vapaaehtoiset ottavat vastuuta esim. digitaalisten palvelujen alustoilla.

Merkityksellisyyden tärkeys sielunhoitajalle

Hankkeen tavoitteena on tarjota merkityksellisyyden kokemusta sekä vapaaehtoiselle sielunhoitajalle että sielunhoidettavalle. Vapaaehtoiselle tarjotaan sielunhoitokoulutuksen, työohjauksen ja hänelle räätälöityjen sielunhoitokohtaamisten kautta kokemusta, että hän saa auttaa tavalla, jonka hän kokee omakseen ja joka saa hänen sydämensä roihuamaan. Tausta-ajatuksena tässä on suomalaisen filosofin **Frank Martelan** ajatus, että elämän merkitys on tehdä itselleen merkityksellisiä asioita siten, että tekee itsestään merkityksellisen muille.

Mutta sielunhoitajaksi kasvussa korostetaan myös koko ajan sitä, että

sielunhoitajalla tulee olla kosketus omaan itseensä. Hänen tulee olla yhä tietoisempi tehtävänsä vaativuudesta, sen sudenkuopista ja omista motiiveistaan. Itse elämänkriisissä oleva sielunhoitajan voi olla vaikea keskittyä sielunhoidettavaan täyspainoisesti ja kokonaisvaltaisesti.

Sielunhoidettavan merkityksellisyden kokemus toteutuu parhaiten silloin, kun vuorovaikutus on tasa-vertaista ja dialogista. Merkityksellisyden kokemus vahvistuu, kun hän löytää yhteyden toiseen ihmiseen. Onnistuneessa vuorovaikutussuhteessa autettava kokee, että sielunhoitaja on kuullut häntä ja nähnyt hänet.

Talvella 2018–2019 tuotettava koulutusmateriaali

Kaikessa vapaaehtoisten toteuttamassa sielunhoitotyössä on erittäin tärkeänä perustana riittävän pitkä ja laadukkaasti toteutettu sielunhoidon koulutus. Se sitouttaa oikealla tavalla seurakuntalaisia vaativaan työhön, varustaa heitä hyvin, antaa varmuutta ja turvallisuuden kokemusta sekä sielunhoitajalle että sielunhoidettavalle, motivoi jatkamaan tehtävässä ja antaa tehtävään mielekkyyttä, lisää tehtävän merkityksellisyyttä ja arvoa.

Sielunhoitohankkeen yhtenä käytännön tavoitteena on päivittää ja tuottaa sielunhoidon perus- ja jatkokoulutusmateriaalia kouluttajille. Kirkkohallituksessa tuotettu materiaali testataan pilottiseurakunniksi lähtevien seurakuntien vapaaehtoisten sielunhoitokoulutusryhmissä.

Koulutuksen tueksi ja jämäköittämiseksi tuotettava koulutusmateriaali pyritään rakentamaan sellaiseksi, että seurakuntien työntekijät, joilla on itsellä pitkä kokemus sielunhoitotyöstä ja jotka ovat käyneet hiippakunnallisen pitkän sielunhoitokoulutuksen, innostuvat ja rohkaistuvat itse kouluttamaan vapaaehtoisia sielunhoitajiksi. He jos ketkä ovat varsinaisia asiantuntijoita ja osaavat kouluttaa

seurakuntalaisiaan juuri niissä asioissa, missä nämä eniten koulutusta ja ohjausta tarvitsevat. He tietävät myös parhaiten, millaisiin sielunhoidon tehtäviin heillä vapaaehtoisia voidaan käyttää.

Seurakunta – organismi, ei mekanismi

Piispa **Tapio Luoma** on sanonut, että seurakunta ei ole pohjimmiltaan mekanismi vaan organismi. Seurakunta on siis eliö, organismi, jossa on erotettavissa oleva olio ja jossa täytyvät elämän tunnusmerkit: itsenäisyys, vastaaminen ärsykkeisiin, moduulirakenne, kasvu, mukautuvuus, ai-neenvaihdunta ja kyky lisääntyä.

Sielunhoidon vapaaehtoiset eivät ole meille kirkon sielunhoidon ammattilaisille uhka vaan mahdollisuus moninkertaistaa sielunhoidollisten palvelujen tarjontaa. Jos tiukat virkateologiset näkemykset estävät seurakuntalaisten mahdollisuudet koulutautua ja kehittyä auttavassa koostamisessa, seurakunta alkaa muistuttaa enemmän mekanismia, liikkuvien

osien yhdistelmää, joka saa aikaan tai välittää tietyn liikkeen. Näin seurakunta sulkeutuu ja käpertyy koneistoksi, jossa ei ole elämää eikä henkeä.

Paavali kuvaa seurakuntaa elävänä ruumiina jäsenineen. ”Niin kuin meillä jokaisella on yksi ruumis ja siinä monta jäsentä, joilla on eri tehtävänsä, samoin me kaikki olemme Kristuksessa yksi ruumis mutta olemme kukin toistemme jäseniä. Meillä on saamamme armon mukaan erilaisia armolahjoja. Se, jolla on profetoinen lahja, käyttäköön sitä sen mukaan kuin hänellä on uskoa. Palvelutehtävän saanut palvelkoon, opetus-tehtävän saanut opettakoon, rohkaismisen lahjan saanut rohkaiskoon. Joka antaa omastaan, antakoon pyy-teettömästi; joka johtaa, johtakoon tarmokkaasti; joka auttaa köyhiä, auttakoon iloisin mielin. Olkoon rakautenne vilpitöntä. Vihatkaa pahaa, pysykää kiinni hyvässä.” Room. 12: 4–9.

Seppo Viljamaa
sielunhoidon asiantuntija
Kirkkohallitus, KDS

Marjut Hentunen

Sielunhoito on portti muutokseen

Teknologian kehitys on viime vuosikymmeninä ollut ennennäkemättömän huimaa. Tulevaisuudessa digitalisaatiolla tulee olemaan entistä suurempi merkitys myös ihmisten kohtaamistilanteissa. Robottihoitajia löytyy jo. Voisi melkein vannoa, että jossain kehitetään digipohjaista synnintunnustus- ja päästömekanismia sekä siihen liittyvää uuden mahdollisuuden suunnitteluohjelmaa.

Tulevaisuus on muuttuvaa ja pysyvää

Kehityksestä huolimatta ihmisen kertomus rakentuu edelleen tuttujen perustapahtumien ja -kokemusten varaan. Ihminen syntyy, elää ja kuolee. Elämänsä aikana hän rakastaa, vihaa, haluaa, pettyy, yrittää, onnistuu ja erehtyy. Näiden tapahtumien ja kokemusten ympärille kietoutuu henkilökohtaisia voittoja ja tappioita ajasta ja paikasta riippumatta. Niihin liittyvät kamppailut ovat myös julkisen kiinnostuksen kohteena.

Arvot ja intressit siirtyvät ajasta toiseen. Edelleenkin ihminen tarvitsee selviytyäkseen toista ihmistä, neuvottelua yhteiselämä pelisääntöihin ja tukea muutoksen edessä. Tulevaisuudentutkijat ovatkin yhtä mieltä siitä, ettei digitalisaatio uhkaa inhimillistä kohtaamista. Kirkon sielunhoito ei siis lopu tai vähene, vaan todennäköisesti vain lisääntyy. Tulevaisuuden haasteet ja mahdollisuudet ja

niiden kohtaaminen voivat päinvastoin lisätä sen tarvetta. Kysymykset kuitenkin muuttuvat – entistä harmaammiksi ja epämääräisemmiksi.

Vuonna 2015 tehtiin teologista koulutusala koskeva laadullinen ja määrällinen ennakointi. Sen tulosten mukaan teologiseen asiantuntijuu-teen liittyvät kulttuurien tulkintatehtävät, arvo-osaaminen ja ihmisten kohtaamisosaaminen. Erityisesti kohtaamisosaamista pidetään tärkeänä taitona. Tutkimus kohdistui teologiseen osaamiseen, mutta peruste- luissa juuri kirkon ymmärtävää, ihmistä kohtaavaa lähestymistapaa pidettiin merkittävänä tulevaisuudessa tarvittavana osaamisena.

Muutos tarinan moottorina

Ihmisen tarinan ja näin ollen myös kirkon tarinan moottorina toimii muutos. Muutos pakottaa arvioimaan tilanteita uudesta näkökulmasta. Esi-

merkkeinä tästä voisivat olla kirkkoa ravistelleet aiheet avioero tai tasa-arvoinen avioliittolaki. Näissä ihmisen tarinan kuuleminen on johtanut yhteisön tarinan muutokseen ja lopulta haastanut kirkon ihanteen avioliitosta.

Avioliittoa koskevassa keskustelussa piispa **Björn Vikström** jaottelee kirkon lähestymistavat dogmaattiseksi ja pastoraaliseksi. Jos ensimmäinen kysyy kirkon oikeaa oppia, niin jälkimmäinen haluaa kuunnella ja ymmärtää ihmisiä. Oikean opin kysymyksissä kirkkoa on syytetty takapajuiseksi ja hitaasti yhteiskunnan muutokseen reagoivaksi. Tämä on herättänyt kysymyksen: Miten kirkko saadaan reagoijan roolista muutosagentin rooliin? Vastaus on ihmisten kohtaaminen ja sielunhoito. Kirkko on ehkä ollut hidas avioliittoa koskevassa dogmaattisessa neuvottelussa. Pastoraalisissa kohtaamistilanteissa se on kuitenkin ollut monta muuta tapaa nopeampi ja tehokkaampi. Se tarjoaa kohtaamisosaamista, jota arvostetaan ja johon jonotetaan.

Sielunhoito toimii monessa kohdin muutoksen keskiössä ja sen seurauksena myös muutoksen moottorina. Avioliittoa koskevissa ”sielunhoidollisissa” keskusteluissa juuri ”toisien” tarinan kuuleminen on muuttanut kirkkoa. Sielunhoidossa käsitellyt yksittäisten ihmisten kysymykset ovat nousseet yleiseen tietoisuuteen ja keskusteluun. Niiden seurauksena suhtautuminen on muuttunut.

Tulevaisuuden kysymykset sielunhoidon haasteina

Tulevaisuudentutkija professori **Markku Wileniuksen** mukaan ”se, mitä seuraavaksi tapahtuu, on näkyvissä jo nyt”. Euroopan sääkarttoja seurattaessa voimme nähdä tulevai-

suuden keskeisimmän haasteen: ilmastomuutoksen. Kuten avioliittoa koskevassa, myös tässä keskustelussa on tuttuja sävyjä. Pääargumentit nousevat ihanteellisesta elämäntavasta ja sen vastakohdista, uhasta, pelosta ja toivottomuudesta. TT **Panu Pihkalan** ekoteologinen tutkimus on tuonut suomalaisen ilmastomuutoskeskusteluun uutta, sielunhoidon lähtökohdista nousevaa näkökulmaa. Keskiöön nostetaan ilmastoahdistuksesta kärsivän ihmisen kuuleminen ja problematiikan tunnistaminen. Ajatuksena on, että ilmastomuutoksen hillitseminen tarvitsee ihmismielen ymmärtämistä. Ennen ymmärtämistä ei tapahdu muutosta.

Sielunhoito kuuntelee kaikkien tarvitsevien ihmisten tarinoita.

Kirkon taloudellisen tilanteen heiketyksessä tulee eteen valintoja siitä, keitä kohdataan tai kenen pohtivan ihmisen puolelle kirkko tulevaisuudessa asettuu. Entä millä tavalla, ettei se kohdatessaan anna liian epämääräistä kuvaa kirkon ihanteista tai vaikuta siltä, ettei se ymmärrä elämän realiteetteja? Köyhän toimeentulosta taistelevan lähimmäisen? Tupakoivan syöpäpotilaan, joka toivoo itselleen kalliita kokeellisia hoitoja tai vaihtoehtoisesti avustettua kuolemaa? Vai pian vähemmistöön kuuluvan keskiluokkaisen työikäisen, joka taistelee burnout-oireiden kanssa ja joutuu tekemään yhä enemmän töitä, koska väestön vanhenemisen myötä huoltosuhte jatkaa kasvuaan.

Sielunhoidolla on kirkon traditiiossa vahva valtuutus asettautua kuule-

maan kaikkein tarvitsevien ihmisten tarinoita. Samaan aikaan se kulkee jatkuvasti harmaalla alueella. Se ymmärtää mustaa ja valkoista ja asettuu pohtivan ihmisen puolelle.

Sielunhoidossa kuullaan ihmisten tarinoita. Kuunteleminen on aktiivista, mikä altistaa ja mahdollistaa. Kuullessaan ihmisten ja yhteisöjen tarinoita sielunhoito sopeutuu ja muuntuu. Se siis kehittyy ajan ja paikan vaatimusten sekä niiden luomien edellytysten mukaisesti. Sielunhoito on samalla portti laajemmalle muutokselle. Vaikka sielunhoidon kohtaamisissa neuvotellaan yksittäisten ihmisten elämäntilanteista, haetaan niissä samalla suuntaviivoja tulevaisuuteen. Yksityiset kokemukset ovat lopulta hyvin yleisiä. Tuttuja, koettuja ja jaettuja. Näin ollen keskustelussa neuvotellaan lopulta koko yhteisön pelisäännöistä, suunnasta ja selviytymisestä.

Maria Buchert

teologian tohtori
Helsingin yliopiston soveltavan opetuksen yliopisto-opettaja ja Sielunhoidon neuvottelukunnan jäsen

**Yhteinen
keittiö**

Innostu Yhteisestä keittiöstä!

- uusi toimintakulttuuri osallisuuden vahvistamiseksi

Oletko miettinyt, miten saisit lisää resursseja omaan työhösi, kun aika ei tunnu riittävän kaikkiin haasteisiin? Oletko miettinyt, miten toistuvasti vastaanotolle tulevat ihmiset löytäisivät onnistumisen kokemuksia, vertaistukea ja sisältöä elämäänsä? Miten saisi ihmisiä paremmin osallisiksi kaikesta siitä, mitä paikkakunnalla on tarjota sen sijaan, että he hakevat apua eri ruokajonoista ja diakonian vastaanotolta?

Nämä ovat kysymyksiä, jotka ovat olleet esillä vuosia diakoniassa. Monissa seurakunnissa on kehitetty hyviä toimintamalleja yhdessä paikallisten toimijoiden kanssa. Näistä ovat esimerkkejä muun muassa 100 seura-

kuntien syrjäytymisenehkäisyhanketta vuosien varrella.

Yhteinen keittiö tarjoaa uuden mahdollisuuden yhdistää voimavaroja ja siten lisätä käytössä olevia resursseja. Jos seurakunnassanne on jo olemassa oleva yhteinen ruokailu, niin siinä on jo Yhteisen keittiön sydän. Kutsu siihen mukaan paikkakunnan muita toimijoita. Yksi diakoniatyöntekijä kertoikin, kuinka oli oivaltanut Yhteisen keittiön idean:

”Yhteisessä keittiössä on aina kasassa se porukka, jonka kanssa voi tarttua uusiin haasteisiin! Koskaan ei tarvitse lähteä alusta miettimään, keitä pyytää yhteistyökumppaneiksi eikä koskaan tarvitse tehdä kokonaan yksin!” Yhteisessä keittiössä on helppo järjestää vapaaehtoisille toimintaa, kun käytössä ovat usean toimijan resurssit.

Mitä palveluita ihmiset kaipaavat?

Toistuvasti esimerkiksi Kuka kuuntelee köyhää -tilaisuuksissa on tullut esille, että tarvitaan enemmän matalan kynnyksen paikkoja, joissa saa

suoraan tietoa, vertaistukea ja neuvontaa tukalissa elämäntilanteissa. Kysykää yhdessä alueen toimijoiden kanssa tavallisilta ihmisiltä rohkeasti, mitä palveluita paikkakunnaltanne puuttuu. Voisiko niitä saada vaikka kerran viikossa tai kerran kuukaudessa yhteisen keittiöön? Entä kahvila, apteekki, terveydenhoitaja tai vaikka posti ja suutari, tekisikö niiden palveluiden saatavuus alueestanne elävemmän ja ihmisten elämästä helpomman?

Yhdessä toimiminen liike-elämän kanssa on ehkä vielä kaukana tulevaisuudessa, mutta kunnan/kaupungin mukanaolo Yhteisessä keittiössä mahdollistaa heti esimerkiksi resursien tehokkaan käytön auttamistyössä. Ei tarvita erillisiä yhteistyöpalavereja, kun molemmat osapuolet kohtaavat samat ihmiset Yhteisessä keittiössä.

Seinäjoen pilotissa mukaan tulee myös Kela, ja sen kokeilun jälkeen myös Tampereen Yhteisessä keittiössä käynnistetään yhteistyö Kelan kanssa. Ajattele, jos vaikka toimeentulotukiasioissa tai sairauspäiväraha-asioissa voisit ohjata ihmiset suo-

raan Yhteiseen keittiöön sen sijaan, että selvität asioita yksin tuen hakijan kanssa Kelan suuntaan!

Erilaisten ihmisten kohtaamispaikka

Yhteinen keittiö tarjoaa mahdollisuuden myös erilaisten ihmisten kohtaamiselle. Parhaimmillaan se voi toimia paikkana, josta vähävarainen saa ilmaisen ruuan ja työssäkäyvä lounaan. Polarisaaion vähentämiseksi onkin tärkeää, että on paikkoja, joissa erilaiset ihmiset voivat kohdata. On suorastaan velvollisuus, että seurakunta on mukana tarjoamassa sellaisia paikkoja. Jo nyt on havaittavissa ilmiö, että huono-osaiset ja hyväosaiset ihmiset hakeutuvat eri tahoille eivätkä tiedä toistensa arkielämästä mitään.

Vapaaehtoistoiminnan voi keskittää Yhteisen keittiön kautta toimivaksi. Kun mukana ovat kunta/kaupunki ja alueen eri järjestöt, on myös vapaaehtoistoiminnan löytäminen erilaisille toimijoille helppoa. Yhteiseen keittiöön voi myös yhdistää vapaaehtoistointa.fi-verkkopalvelun.

Yhteisen keittiön voi aloittaa pienelläkin porukalla, esimerkiksi kahvilana, ja laajentaa sitä uusien innokaiden mukaantulijoiden myötä. Alussa tarvitaan vain näkemys ja halu tehdä yhdessä – eikä yksin. Aloittamiseen voit hakea syrjäytymisen ehkäisyä määrärahaa kirkkohallituksesta. Toiminta on pysyvää toimintaa, jossa koko Yhteisten keittiöiden verkosto ja valtakunnallinen toiminta ovat tukena.

Karne Onninen/Kirkkohallitus

Pilottipaikkakunnista – Tampere, Lahti, Porvoo, Seinäjoki ja Vihti – saat lisätietoja. Kiinnostuneita ja aloittavia paikkakuntia on jo melkein 30. Lähde sinäkin mukaan! Käy katsomassa yhteinkeitto.fi sivuilla ja kysy lisää: Jaana Alasentie, p. 040 6881474, jaana.alasentie@evl.fi tai Tiina Saarela, p. 050 3448573, tiina.saarela@evl.fi

Tiina Saarela
asiantuntija
KDS

MITÄ ON ORGANISAATIOESTETIIKKA

Organisaatiolla on aina myös estetiikkansa. Yhden organisaation tilat voivat olla viihtyisät, omaperäiset, luovaa kanssakäymistä tukevat, iloiset ja hauskat, toisen taas jäykät, persoonattomat, tylsät ja ahdistavat.

Organisaatiossa vallitsee aina jonkinlainen ilmapiiri ja tunnelma, kun se toteuttaa asettamiaan tehtäviään. Ilmapiiri ja tunnelma vaikuttavat olennaisesti siihen, miten organisaatiossa toimivat ihmiset voivat ja myös miten he työskentelevät. Kuten eräs tutkija on muotoillut, ilmapiiri voi olla enemmän esteettinen tai anesteettinen, aisteja rikastava, mielikuvitusta, tunteita ja ajattelua avaava, tai päinvastoin pikemminkin nukuttava, tyypistävä, jopa alistava.

Samoin organisaatio välittää aina jonkinlaista kuvaa itsestään itsensä

ulkopuolelle. Se, miten organisaatio on läsnä medioissa, luo ja ylläpitää mielikuvia organisaatiosta. Tunnetusti mielikuvat voivat olla hyvin monenlaisia, myönteisiä tai kielteisiä, mielenkiintoa herättäviä tai tylsiä, moraalisesti yleviä tai pikemminkin kyseenalaisia. Aina nämä mielikuvat eivät vastaa todellisuutta, organisaation tosiasiallisia tapoja toteuttaa tehtäviään. Erilaiset mainosihmiset ja muut konsultit muovaavat organisaatioiden julkista imagoa.

Nuori tutkimusala

Organisaatioilla siis on aina sekä sisäänen että ulospäin välittyvä estetiikkansa. Organisaatioestetiikka on nuori tutkimusala, joka keskittyy organisaation toiminnan aistittaviin eli esteettisiin ilmiöihin sekä näiden ilmiöiden esteettisiin ominaisuuksiin. Sana ”estetiikka” tulee kreikan-

kielen sanasta ”aisthesis”, joka merkitsee aistiperäistä, aisteihin perustuvaa, aistillista. Estetiikka omana tutkimusalanaan syntyi vasta 1700-luvun puolivälissä, kun aistiperäisiä ilmiöitä, kauneutta sekä taidetta alettiin tutkia saman alan puitteissa. Yliopistolla Estetiikan laitoksella on perinteisesti keskitytty taiteen ilmiöihin, mutta viimeisten parin vuosikymmenen aika tutkimus on laajentunut niin luonnon kuin ihmisen luoman ympäristön monenlaisen ilmiöiden tutkimukseen. Organisaatioestetiikka on tästä yksi esimerkki.

Organisaatioestetiikan piirissä on viimeisten parin vuosikymmenen aikana ilmestynyt koko joukko kirjoja, järjestetty kongresseja ja perustettu myös lehti *Organizational Aesthetics*. Lehden ohjelmassa lennokkaasti muotoillaan:

“ It is the aim of *Organizational*

Aesthetics to provide a place where aesthetic concerns are central. We take art (deliberately notated with a small “a”) to be of interest for its own sake. We care about beauty because it enriches our lives, not because it might enrich our bank accounts. We care about the grotesque, the sublime, the comic, the ugly, and the elegant because they are all part of the richness of human existence. And we care about the richness of the human experience and hope that this journal makes a significant contribution to the larger world beyond our areas of immediate interest.”

Onko kauneus katsojan silmissä?

Vuosisatoja on kiistelty siitä, ovatko esteettiset arvostelmat tiedollisia vai ilmaisevatko ne pikemminkin tunteita tai muita subjektiivisia asenteita. Onko kauneus siis katsojan silmässä vaiko katseen kohteessa? Organisaatioestetiikan yksi perustajahahmo **Antonio Strati** ajattelee, että esteettiset arvostelmat ovat tiedollisia, ne voivat tuoda esiin tärkeitä asioita organisaatiosta ja niillä on myös todellista merkitystä yksilöiden toiminnalle organisaatiossa.

Esteettinen tieto on aistiperäistä, ruumiillista, tunnepitoista, hyvin yksilöllistä. Siinä yksityiskohdat, sävyt, painopisteet, ilmapiiri ja muut vaikeammin sanoitettavat ilmiöt asiat ovat keskeisiä. Käsitteellisen ja yleispätevän tiedon ulkopuolella organisaatioissa on siis aina piilevää tietoa, jota tulisi kyetä tunnistamaan, pukemaan sanoiksi ja tuomaan keskusteluun.

Strati korostaa, että tällaista tietoa tarvitaan niin organisaation prosessien muovaamisessa, päätösten valmistelussa, päivittäisten toimintojen johtamisessa, työhyvinvointia koskevia haasteiden tunnistamisessa kuin erilaisten kehitystehtävien muotoilemisessa.

Huomio piileviin esteettisiin prosesseihin

Kun organisaation toimintaa tarkastellaan esteettisesti, se rakentuu tutkijan, konsultin ja toimijan aistimuksille ja välittömille havainnoille, tuntemuksille, tunteille ja subjektiivisille arvostelmille, herkkyydelle ja avoimuudelle. Tarkastelu hyödyntää arkielämän estetiikan ja taiteen tutkimuksen menetelmiä ja lähestymistapoja.

Organisaatioestetiikalla on nähdäkseen joitakin yhtäläisyyksiä psykodynaamisen lähestymistavan kanssa. Kummassakin ajatellaan, että organisaatioiden päätehtävien toteuttamisen kannalta olisi itse asiassa tehokkaampaa, jos pelkästään tulostavoitteisiin tuijottamisen sijaan enemmän huomiota kiinnitettäisiin erilaisiin piileviin prosesseihin. Organisaatioestetiikka kiinnittää kuitenkin vähemmän huomiota siihen

dynamiikkaan, joka organisaatiossa on toimivien yksilöiden mielessä ja heidän keskinäisissä suhteissaan eikä pyri sanallistamaan niitä. Psykodynaaminen lähestymistapa voisi täydentää ja syventää esteettistä lähestymistapaa.

Kuten aluksi totesin, organisaatiolla on aina estetiikkansa. Se voi olla enemmän tai vähemmän innostavaa, luovuutta ja yhteistyötä edistävää, puoleensa vetävää. Aiheellisesti on kiinnitetty huomiota myös siihen, että organisaation estetiikka voi olla enemmän tai vähemmän totta. Toisin sanoen, estetiikka voi enemmän tai vähemmän vastata organisaation todellista toimintakulttuuria ja se tosiasiallisia vaikutuksia ympäristössä. Näin ajatellen estetiikka kietoutuu etiikkaan. On tärkeää että organisaation itsestään välittämä kuva ei ole valheellinen.

Jussi Kotkavirta

Aura Kotkavirta

FT Jussi Kotkavirta on toiminut filosofian assistenttina, lehtorina, professorina Jyväskylän yliopistossa. Hän on myös estetiikan dosentti Helsingin yliopistossa. Nykyään hän työskentelee psykoanalyttikkona ja -terapeuttina yksityisvastaanotolla Helsingissä, esitelmöi ja kirjoittaa erilaisista aiheista.

Yksinolosta yhteyteen

Moni ihminen elää arkeaan yksin. Työ, opiskelu tai harrastukset ovat yksinelävälle niitä tekijöitä, jotka kannattelevat elämää ja pitävät toimintakykyisinä. Kun elämässä ei kaikki menekään, kuten on suunnitellut tai toivonut, voi diakonian järjestämä ryhmätoiminta tulla tärkeäksi ja voimaannuttavaksi osaksi elämää.

Vammautuminen merkitsee ihmiselle usein suurta elämänmuutosta ja kriisiä. Moni vammainen ihminen

jää työ- tai perhe-elämän ulkopuolelle, elää köyhyysrajan alapuolella ja palvelujen saanti riippuu yhteiskunnan taloudellisesta tilanteesta ja säästöpainesta sekä asenteista. Näkövammaisilla työikäisillä miehillä ja yli 80-vuotiailla heikkonäköisillä naisilla on todettu olevan moninkertainen itsemurhariski verrattuna saman ikäisiin ei-vammaisiin henkilöihin. Tulevaisuudessa näkövammaisten määrän arvioidaan kasvavan, kun suuret ikäluokat vanhenevat ja tulevat ns. vammautumisikänsä. Vammautuneelle kodin kynnys voi olla liian suuri ylitettävä, kun liikkuminen ilman opasta kodin ulkopuolella

on vaikeaa tai mahdotonta. Osalla palvelut eivät ole ajan tasalla eivätkä kaikki ole tietoisia oikeuksistaan tai jaksava ruveta niitä hakemaan ilman apua. Työssäni kohtaan paljon vammaisia ihmisiä, jotka ilman diakoniaa työtä ja sen ryhmiä syrjäytyisivät oman kotinsa seinien sisäpuolelle.

Säästöpainosten alla tavoitteena ja ihanteena on se, että kaikki, myös vammaiset voivat osallistua kaikille tarkoitettuun toimintaan. Monelle vammaiselle kynnys kaikille seurakuntalaisille tarkoitettuun ryhmään lähtemiseen on kuitenkin hyvin suuri. Kun esimerkiksi näkö on heikentynyt, on vaikeaa tunnistaa tuttuja-

kaan vastaantulijoita saati sitten ryhmäläisiä tai työntekijää, vieraissa tiloissa liikkuminen jännittää, sosiaaliset tilanteet voivat tuntua vaikeilta eikä lukeminen tai kirjoittaminenkaan enää onnistu. Vähitellen syntyvä luottamus työntekijään tai vapaaehtoiseen ja ehkä tutustuminen toiseen, samassa elämäntilanteessa olevaan, rohkaisee osallistumaan.

Ryhmät voivat olla henkireikä

Moni on kertonut, että kerran viikossa kokoontuva ryhmä on se ainut kerta viikossa, kun tapaa muita ihmisiä ja voi vaihtaa kuulumisia toisen kanssa. Puheensorina onkin usein kova, kun viikoittainen kokoontuminen alkaa. Ryhmissä voi jakaa omaa arkeaan, kertoa vaikkapa siitä, miltä tuntui, kun opaskoira tai muu apuväline ei toimikaan toivottulla tavalla, miten jaksaa, kun se viimeinenkin auringonsäde on näkökentästä viime viikkoina hävinnyt, mitä on elää ainoana vammaisena vammattomien keskellä tai miettiä miten selvitä esimerkiksi messussa ehtoolliselle. Myös hengelliset kysymykset vammautumiseen liittyen voivat olla ajankohtaisia puheenaiheita.

Tärkeä osa saavutettavaa ryhmätoimintaa ovat vapaaehtoiset. He mahdollistavat monelle osallistujalle ryhmään pääsyn. Vapaaehtoinen opas voi hakea henkilön kotiovelta ja saattaa takaisin, mikäli kuljetuspalvelumatkat eivät riitä tai henkilökohdasta avustajaa ei ole. Vapaaehtoiset auttavat myös vieraissa tiloissa liikkumisessa, kahvin tai ruoan saannissa, virsien etsimisessä tai tuttujen tunnistamisessa ja löytämisessä. Kun vapaaehtoiset tulevat tarpeeksi tutuiksi, voi yhdessä heidän kanssaan lähteä mukaan muuhunkin toimintaan esimerkiksi messuihin, konsertteihin, Raamattupiireihin tai käydä ulkoilemassa.

Tilanteet ja tilat ovat saavutettavia

Mieleeni on jostain 90-luvulta jäänyt erään näkövammaisen ryhmäläisen toteamus: ”Tänne on niin ihana tulla, kun täällä ei ole sitä pärjäämismuuria.” Tuolla hän tarkoitti juuri edellä kuvattua, että vastassa ovat vapaaehtoiset, materiaalit on saatavilla automaattisesti saavutettavassa muodossa eli iso- tai pistekirjoituksella ja voi puhua niistä arjen hankaluuksista tai kommelluksista, joita vamma tai sairaus aiheuttaa ja muut ymmärtävät ja tukevat. Kun saa kokea työntekijän ja ryhmän taholta hyväksyntää, voi joku ryhmäläinen uskaltautua myös itse ensin vaikkapa tapaamisen suunnittelijaksi, ja pienin askelin vastuunkantajaksi, hartaudenpitäjäksi tai oh-

jaajaksi, vamma kääntyykin vahvuudeksi ja oma osaaminen löytyy uudelleen.

Kesällä, jos ryhmätoiminta on tauolla, työntekijä lomalla ja oma henkilökohtainen avustajakin on oikeutettu lomaan, voi yksinäisyys iskeä vasten kasvoja ja masentaa. ”Kun televisiosta tulee pelkkiä uusintoja” tai ”Ei pääse ulos kuukauteen, kun avustaja on lomalla” ovat syksyn alkujen kommentteja. Kesäaikanakin tulisi olla mahdollisuus säännöllisiin tapaamisiin esimerkiksi kesäiltojen kävelylenkien ja kahvittelujen myötä. Niihin on matala kynnyksellä tulla myös uusilla ryhmäläisillä ja vapaaehtoisilla.

Minna Ågrén

erityisdiakonian viranhaltija
Tampereen seurakuntayhtymä

Hehulaisen kokemuksia

Sunnuntaiamuna 4. joulukuuta 2016 kuulin kello seitsemän, että työpuhelin värisee. Ensimmäinen ajatus oli, että kuka diakoniatyön asiakkaista soittaa sunnuntaiamuna – ennätän katsomaan myöhemminkin soittajan – ei tähän aikaan kenenkään tarvitse soittaa eikä minun tarvitse reagoida. Heti perään soi oma puhelimeni, johon vastasin välittömästi. – Pirjo täällä terve, kuinka nopeasti

pystyt tulemaan tänne Olavinkulmaan, nyt kyse on HeHu tehtävästä, yöllä on sattunut ampumistapaus.

Kriisikeskus

Näinhän nämä Henkisen huollon eli HeHu-tehtävät tulevat, yllättäen ja ennalta-arvaamattomasti. Imatralla HeHu oli aktivoitunut yöllä. **Timo** oli laittanut tekstitestin kaikille hehulaisille, mutta enhän minä äänetömällä olleesta puhelimesta mitään

tekstiviestiä ollut kuullut. **Pirjo** oli kuullut, ja hän meni yöllä Timon avuksi päivystämään. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden eli Eksoten sosiaalipäivystyksestä oli tullut pyyntö pystyttää kriisikeskus Imatran seurakunnan omistamaan tilaan. Se oli lähellä tapahtumapaikkaa, jossa imatralainen mies oli ampunut kolme henkilöä kuoliaaksi. Poliisi oli pidättänyt kyseisen henkilön eikä uhkaa tulla vahingoitetuksi enää ollut, mutta silminnäkijöitä oli runsaasti ja muutenkin järkytys oli käsin kosketeltava. Olavinkulmassa

ja ajatuksia

oli myös Suomen Punaisen Ristin (Spr) ja Vapaaehtoisen pelastuspalvelun (Vapeva) vapaaehtoisia.

Sosiaalipäivystys oli pyytänyt pitämään kriisikeskusta auki kyseisen sunnuntaipäivän, iltaan saakka. Suruhartaus järjestettiin illalla klo 18, ja vielä sielläkin meillä oli tietoa, että kriisikeskus suljetaan sinä iltana. Asiat muuttuvat ja niin nytkin. Sunnuntai-iltana tuli kysely, kuinka moni voi osallistua vielä maanantaina 5. joulukuuta kriisityöhön. Moni oli ottanut lomapäivän kyseiseen ajankohtaan, joten, vapaaehtoisia lukuun ottamatta, menimme pienellä miehityksellä.

Saimme apua ja tukea lähiseurakuntien hehulaisista, mutta kriisikeskuksessa tuli olla yksi, joka tuntee talon ja jolla on avain joka huoneeseen. Itselläni maanantai oli työpäivä ja Timo siirsi oman vapaapäivänsä.

”Puoli Imatraa” puhui viikonloppun tragediasta ja se oli lehdissä sekä tv:ssä, mutta ei se kuitenkaan koskettanut kaikkia niin syvästi. Minulla oli sovittuna jouluhartaushetkiä mielenterveysyksiköihin. Olin suunnitellut jouluhartaudet etukäteen, eikä niiden pitäminen tuntunut vaikealta. Sain toteutettua suunnitellut työtehtävät, ja sen jälkeen menin kriisikeskukseen, jossa oli rauhallista. Minä olin talon ainoa työntekijä paikalla. Ilta seitsemän jälkeen paikkaa alettiin purkaa, ja noin kahdeksan aikaan pääsin lähtemään kotiin.

Erilainen itsenäisyyspäivä

Seuraava päivä oli itsenäisyyspäivä. Sunnuntaiaamuna oli ollut poikkeustilanne, jolloin kriisikeskukseen oli tullut pyyntö lähettää työpäri

perheeseen, jonne poliisi oli viemässä suruviestiä. Minä ja Spr:n vapaaehtoinen olimme olleet työparina eräässä perheessä, ja Eksote järjesti itsenäisyyspäivänä purkupalaverin henkilöille, jotka olivat olleet kohteissa sunnuntaina. Olimme molemmat mukana palaverissa.

Samoin Spr:lle, Vapavalle ja hehulaisille oli tullut pyyntö partioida Imatran keskustassa itsenäisyyspäivän iltana, jolloin väkeä liikkui kaduilla. Ajattelin, että joka tapauksessa olen hehulaisen roolissa itsenäisyyspäivänä liikkeellä, joten lupasin olla illallakin kadulla. Pyysin työparikseni hehulaisen diakonin. Ilta oli rauhallinen. Ihmisiä kävi tapahtumapaikalla, jossa paloi paljon kynttilöitä, ja osa halusi keskustella tapahtuneesta. Hyvä, että olimme tavattavissa. Illan päätteeksi kävelin kotiini, jossa odotti lämmin sauna.

Paluu arkeen

Keskiviikko oli jo normaali työpäivä, ilman yhtään hehu-tehtävää. Mutta vasta keskiviikkoiltana itselläni on tilaisuus, tai että päässä oli tilaa, ajatella, mitä kaikkea edelliset päivät olivatkaan pitäneet sisällään. Takautuvasti sitä kelasi asioita.

Hävetti oma ajatukseni, että sunnuntaiaamuna epäilin soittajana olleen diakoniatyön asiakkaan. Tosi harvoin saan asiakkaan soittoja viikonloppuisin tai iltais. Eikä sitä aamulla lähtiessään tiennyt, mitä kaikkea edessä olevat päivät pitävät sisällään. Sehän on vain hyvä asia.

Ihailen seurasin Spr:n ja Vapevan vapaaehtoisia. Organisaatioina molemmat saivat omansa nopeasti koolle, ja niillä oli kokemusta yhdessä toimimisesta. Sekin konkreettisesti, mitä hyötyä on ollut meidän yhteisistä tapaamisista ja yhdestä eri

Riitta Sjöblom HeHu-liivissä.

organisaatioiden yhteisestä harjoituksesta. Kasvot olivat tuttuja sekä ymmärsin, mitä auttajatahoa edustivat punaisten ja keltaisten liivien kantajat. Ja meillä hehulaisilla oli vihreät liivit. Virallinen taho, Eksoten henkilökunta, harmitteli, ettei heillä ole vastaavaa tunnisteiliiviä.

Purkupalaveri, johon osallistui sunnuntaina perheissä olleet, järjestettiin kahden vuorokauden kuluttua tapahtuneesta. Eksotella on toimintamalli menettelystä, kun jotain vastavaa tapahtuu. Siihen malliin kuuluu, että kriisitehtävässä ollut henkilö osallistuu tapahtuman purkupalaveriin. Kaikille hehulaisillekin Imatran seurakunnan kirkkoherra sai järjestettyä saman viikon perjantaiksi purkupalaverin, mutta läheskään kaikki eivät kokeneet tarvitsevansa sitä. Eksotessa ei kysellä koetko tarvitsevasi, vaan se osa normaalia toimintamallia, johon jokainen osallistuu.

Imatran tapahtumat ja Hehun aktivoituminen olivat myös hiippakuntamme piispan tiedossa sunnuntaiamusta lähtien. Piispa tarjosi apuaan ja tukeaan, mutta illan suruhartaus oli mahdollista toteuttaa kirkkoherramme ja oman seurakuntamme työntekijöiden voimin. Kirkon eteisessä oli vartija, jonka tehtävänä oli estää kameroiden pääsy kirkkoon kuvaamaan läsnä olevien surua ja tuskaa. Tv-kamerat olivat kuvaamassa mm. Olavinkulmassa ministerin vierailua ja kadulla tapahtumapaikkaa, mutta mielestäni oli hyvä asia, että kirkkoon heitä ei päästetty.

Omia pohdintoja

Teimme monia asioita oikein, mutta paljon meillä on vielä opittavaakin. Yhteistyökuvioista pidimme rakentavan palaverin Eksoten ja hehulaisien kanssa. Onnettomuudet ja vastaavat ikävät tapahtumat sattuvat yleensä silloin, kun suurin osa on lomalla, myös eri organisaatioiden työntekijät. Ne, jotka ovat töissä tai

saatu osallistumaan vapaalta, venyvät monessa kohtaa. Osa seurakunnan työntekijöistä on sidoksissa meidän omiin velvoitteisiin. Ajattelen esimerkiksi Timoa, joka yöllä heräsi pystyttämään kriisikeskusta. Hänellä oli jumalanpalvelusvuoro kello kymmenen messussa, jonne hän meni suoraan kriisikeskuksesta.

Kaikkien auttajatahojen toiminta sai kehuja niin ministeriltä kuin Eksoten edustajilta. Ihmiset hakeutuvat kriisiin ja tragedian kohdatessa etsimään tukea ja lohdutusta seurakunnasta. Seurakunnan työntekijät ovat hyviä kuuntelijoita, vierellä

kulkijoita, kun odottamaton paha yllättää.

Toivon, että seurakunta työnantajana osaa tukea työntekijöitään, jotka osallistuvat kriisitehtäviin. Esimerkiksi yksi vapaapäivä kolmen työputkipäivän jälkeen olisi ollut hyvä ja halpa tapa. Näitä kannattaa etukäteen miettiä ja keskustella, koska emme koskaan tiedä, milloin uusi Hehu-tehtävä on edessä. Näissä tehtävissä seurakuntaan luotetaan – olkaamme käytettävissä.

Riitta Sjöblom

KIRKON KESKUSTELUAPUA +

Luottamuksella, sinua kuunnellen

Puhu, se auttaa.

	<p>Palveleva puhelin 0400 22 11 80</p> <p><small>Arkin 18-01, viikonloppuisin 18-03</small></p>		<p>Palveleva chat</p>
	<p>Palveleva netti</p>		<p>Palveleva kirje <small>PL 210, 00131 Helsinki</small></p>

kirkonkeskusteluapua.fi

*Diakonia-lehden
toimitus ja Diakonia
ja sielunhoito
toivottavat kaikille
lukijoille
aurinkoista ja
rentouttavaa
kesää!*

Virsi 568 Oi, kuinka kevät säteilee

1.
Oi, kuinka kevät säteilee
elämän riemuaan!
Maa onnellinen iloitsee
ja loistaa puvussaän,
ja loistaa puvussaän.

2.
Sinua, Luoja, ylistän
taas kevään voimasta.
Teet työsi ihmeteltävän
ja siunaat luotuja,
ja siunaat luotuja.

Diakonia+ kertoo kesän aikanakin erilaisista diakoniaan liittyvistä asioista.

Käy katsomassa <http://www.diakoniaplus.fi/>

Diakonia+

Kertomuksia vaatekierrätyksen arjesta

Riihimäen seurakunnan diakoniatyön vaatekierrätys vastaanottaa ja jakaa vaatteita sekä kodin pientä käyttötavaraa, mm astioita, liinavaatteita ja kenkiä. Toiminnan pääperiaatteita ovat asiakaslähtöisyys, tasa-arvoinen kohtelu ja yhteiset pelisäännöt. Vaatekierrätystä hoitavat vapaaehtoiset ja kuntouttavan työtoiminnan työntekijät.

Apua arjen tarpeisiin

Meille kaikille tulee elämässä tilanteita, joissa tarvitsemme apua arjen tarpeisiin tai meidän läheisemme on avun tarpeessa. Työttömyys, sairastuminen, avioero tai tulipalo voivat olla niitä hetkiä, jolloin rahat riittävät juuri ja juuri asumiskuluihin ja ruokaan. Vaatekierrätys tukee omalta osaltaan vähävaraisten ihmisten perusarkea. Kierrätyksestä löytyy monipuolisesti vaatteita vauvasta vaariin ja tavaroita arjen tarpeisiin: kenkiä, takkeja, pyyhkeitä, laukuja, verhoja, leluja sekä astioita.

Vaatekierrätys toimii lahjoituspohjalta. Ihmisten tuovat kierrätykseen heille itselleen tarpeettomia tavaroita, joita me jaamme eteenpäin. Joskus lahjoittajatkkin löytävät itselleen jotain tarpeellista omaan käyttöön.

Kohtaamisia

Vaatekierrätys on paljon muutakin kuin vaatteiden vastaanottoa ja jakamista apua tarvitseville, se on monelle asiakkaalle päivän tärkeä, ehkä jopa tärkein sosiaalinen tapahtuma kodin ulkopuolella.

Vaatekierrätyksessä moni vaihtaa kuulumisia niin työntekijän kuin muiden asiakkaidenkin kanssa. Joskus nauretaan yhdessä, kuunnellaan mielen päällä olevia murheita, jaetaan diakoniatyön ajanvarauspuhelinnumeroa, toisinaan pohditaan yhdessä yhteiskunnallisia asioita tai vaikkapa katsomme Googlestä, miten lähiapteekki on auki.

Työn tärkeys korostuu juuri näissä kohtaamisissa, itse vaatteet ja käyttötavarat voivat toisinaan olla se toisarvoinen asia juuri sillä hetkellä. Tärkeintä on kuunnella ja olla läsnä asiakaspalvelutilanteessa.

Tärkeää sisältöä omaan arkeen ja kestävää kehitystä

Vaatekierrätyksen työntekijät luonnehtivat työtänsä haasteelliseksi ja monipuoliseksi asiakaspalvelutyöksi, jossa työn luonteessa korostuvat uusien ihmisten tapaamiset sekä työn sopiva fyysinen rasittavuus. Kuntouttavan työtoiminnan ihmiset ja vapaaehtoiset tekevät työtä omien kykyjensä ja voimavarojensa mukaan. Vaatekierrätyksen työ antaa omaan arkeen sisältöä sekä sosiaalisuutta. Kohtaamiset asiakkaiden kanssa ovat myös meille vaatekierrätyksen työntekijöille todella tärkeitä päivän tapahtumia.

Asiakkailta saamme palautteen usein suoraan, ja se on ollut positiivista ja kannustavaa: ”hyvää tavaraa”, ”siisti varasto”, ”auttavat ihmiset” ja ”palvelu kuin kaupassa”.

Myös tavaran lahjoittajilta olemme saaneet hyvää palautetta. Erityisesti iloiset ihmiset, paikan siisteys, työn arvokkuus ja se, että tavarat menevät todistetusti kiertoon ja tarpeeseen, ovat olleet lahjoittajien mielestä tärkeitä asioita. Monet lahjoittajat ja saajat arvostavat myös kestäväen kehityksen näkökulmaa vaatekierrätyksen toiminnassa.

Yhteistyö Riihimäen Idäntyö ry:n kanssa on vaatekierrätyksen tuotteiden vaihtuvuuden ja kierron kannalta tärkeää. Idäntyö hakee säännöllisesti vaatekierrätyksestä ylijääneet tavarat ja vaatteet ja vie ne mm. venäläisiin vanhain- tai lastenkoteihin, joissa ne ovat olleet hyvin toivottuja.

Lainauspalvelu

Juhlavaatteet ja puvut ovat kalliita hankintoja, ja usein juhlavaatetta tarvitsee vain yhden juhlan ajan. Tähän tarpeeseen on otettu käyttöön diakonian juhlavaatelainaus. Vaatekierrätyksen yhteydessä on pienimuotoinen lainaamo, josta voi

Kuntouttavassa työtoiminnassa parasta on ihmisten kohtaaminen, toteaa Elina Viljanen.

tulla hakemaan vaikkapa tumman puvun hautajaisiin lainaksi tai nuorelle tytölle mekon konfirmaatiojuhliin.

Elina Viljanen ja Eeva Pyökkänen

vaatekierrätyksen kuntouttavan työtoiminnan asiakaspalvelijat Riihimäen seurakunnan diakoniatyöstä.

VAATEKIERRÄTYS ON AVOINNA

Ti 9.00–11.00

(samaa aikaan
aamukahvien kanssa)

Ke 13.00–16.00

(tavaran vastaanotto)

Pe 9.00–12.00

(tavaran vastaanotto)

Säkenöivästi kohti upeuksia

Ainutkertainen elämä on arvokas. Tarvitsemme näkymän, joka auttaa haltioitumaan elämästä, viitoittaa reitin kohti upeuksia ja sysää meidät kukoistuksen kierteeseen.

Yhdeksän suomalaista jäi tänäänkin työkyvyttömyyseläkkeelle masennuksen vuoksi. Elämä ei säkenöi. Tuottavuuden ja tehokkuuden parantamisen piti tuoda väljyyttä ja vapaa-aikaa. Missä se on? Vauhti on koventunut ja kilpailu kiristynyt.

Markkinaehtoistuneessa yhteiskunnassa kansalaisia puhutellaan kuluttajiksi. Kuluttajat voivat hyvin Suomessa. He arvioivat kotitaloutensa rahatilanteen maaliskuussa 2018 paremmaksi kuin koskaan.

Aina ei näin ole ollut. Sotien jälkeinen lounas oli työn takana. Eikä kouluun aina päässyt vaikka halua olisi ollutkin. Ei ollut talvikenkiä, joilla taittaa koulumatka.

Nykyään lounaan saa vähällä vaijalla. Ja itseä voi kehittää, sillä kouluttautumismahdollisuuksia on tarjolla läpi elämän. Terveystäkin pystyy halutessaan huolehtimaan. Elämme äärimmäisessä vauraudessa.

Mihail Maerz

Mutta miksi toimimme edelleen aivan kuin keskeisenä haasteenamme olisi äärimmäinen köyhyys? Uuraamme elämämme parhaimmat voimavarat vaurauden kasvattamiseen, vaikka olemme jo äärimmäisen vauraita.

Elämme taloutta varten? Kyltymättöminä kuluttajina meitä tarvitaan talouskasvun takaajiksi. Emme pohdi, minkä verran materiaalista hyvää on riittävästi ja mitä ei riitä. Saatuaamme 40-tuumaisen television on katseemme jo kääntymässä 55-tuumaiseen. Sitä se kehitys on, sanotaan.

Hyvä tulevaisuus sanoitetaan 5G-tietoverkkona, esineiden internetinä, alustataloutena, virtuaalitodellisuutena ja tekoälynä. Kaunein tulevaisuusnäkökulma, jonka osaamme lausua ääneen, on tuottavuuden parantuminen, tehokkuuden lisääntyminen ja talouden kasvaminen. Hyvän elämän kulissit ovat kunnossa, mutta näytelmän juonta niillä ei kirjoiteta.

Yltäkylläisyyden ajan suomalaisella on loistavat näytelmän kulissit, mutta ongelmana on elämän juoni. Juonen puuttumisesta seuraa sisäistä tyhjyyttä ja elämän merkityksettömyyttä.

Kytökset itsen ulkopuoliseen maailmaan ovat katkenneet. Liian moni kokee olevansa yksin, irrallaan muista ja ilman olemassaolon tarkoitusta.

Haluaisin haltioitua elämästä – ilahtua siitä joka päivä. Tahtoisin liittää omaa elämääni johonkin itseäni suurempaan. Kokea, että olemassaolollani on arvokas tarkoitus. Helvetiksi muodostuu se, jos yltykkylläisyyden keskellä koen olevani yksin maailmankaikkeudessa ilman olemassaolon tarkoitusta.

Marjut Hentunen

Elämän mielekkyys löytyy sosiaalisesta vauraudesta ja aineettomien mahdollisuuksien maksimoinnista. Taide saa mielen ylevöitymään ja materiaaliset halut kultivoitumaan. Ja usko voi liittää ihmistä osaksi jotakin itseä suurempaa. Tällaisella vaurastumisella ei ole lainkaan rajoja toisin kuin materiaalilla menestyksellä on. Käytössämme kun on yksi planeetta.

Päiväntasaajan Afrikassa ihmiset eivät hahmota köyhyyttä ja rikkautta rahaan kytkeytyväksi asiaksi. Kun meillä päin puhutaan köyhyydestä tai rikkaudesta, emme ymmärrä, että se voisi olla jotakin muutakin kuin rahan vähyyttä tai sen paljoutta.

Eikö lamauttavinta köyhyyttä ole se, ettei ympärillä ole ihmisiä, joiden kanssa voisi jakaa elämän iloja ja suruja? Kun tämä mahdollisuus puuttuu, ajautuu ihminen luulojen rotkoon, jossa hän kuvittelee kaikkien muiden tuntemiensa ihmisten elämän kulkevan, mutta oman elämän tökkivän. Pahimmillaan tästä seuraa itsetuhoisuutta.

Mitä jos päättäisimme lisätä muutama prosentti verran arkeemme selaista meininkiä, jolla auttaisimme toisiamme liittymään jatkuvasti kehittävään ylevään tarinaan. Sellaisen tarinaan, jossa ihmisen on mahdollista kasvaa täyteen ihmisyyteen.

Se tarina ei luokittele ihmisiä pieniksi ja suuriksi vaan auttaa jokaista yltämään omaan parhaaseen omista lähtökohdista käsin. Inhimillisen kasvun huipentuma olisi ihminen, joka on luontevasti kaikkea sitä, mitä hän parhaimmillaan voi olla. Silloin ihmisessä olevat erinomaisuudet olisivat huomionkohteena – eivät heikkoudet. Kaikki voittaisivat – myös

meidän jälkeemme jäävä elämä.

Silloin rakentaisimme omilla arkisilla teoillamme tietä kohti upeuksia. Kohti tulevaisuuden ihanneyhteiskuntaa, jossa jokaisella on tilaa ja omanäköinen paikka. Siellä vallitsee rakkauden lävistämä ilmapiiri, jossa jokaisen on mahdollista tulla kuulukuksi ja yltyä omaan parhaaseen kerta kerran jälkeen.

Silloin vapautuu kansalaisen koko potentiaali. Ihminen toteuttaa täydellisesti parhaimpia puoliaan. Se on paljon enemmän kuin kuluttajakansalaisuus – tai tekemämme kansallinen kilpailukykysojimus, jossa päätimme oleskella työpaikoilla kuusi minuuttia pidempään jokaisena työpäivänä.

Arto O. Salonen

Arto O. Salonen on yhteiskuntatieteellisen ja kauppatieteellisen tiedekunnan dosentti Itä-Suomen yliopistossa ja kasvatustieteellisen tiedekunnan dosentti Helsingin yliopistossa.

Rahankeräyslaki uudis

Voimassa oleva rahankeräyslaki (255/2006) tuli voimaan 1. päivänä heinäkuuta 2006. Vuoden 2006 rahankeräyslailla kumottiin sitä edeltänyt vuonna 1980 annettu rahankeräyslaki (590/1980). Tämän uudistuksen jälkeen Poliisihallitus tulkitsee rahankeräyslakia niin, etteivät mm. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat tai Kirkon diakoniarahasto voineet enää saada rahankeräyslupaa.

Hiippakuntien keräyslupa ei toiminut

Vuonna 2014 rahankeräyslakia muutettiin niin, että Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon hiippakunnat saivat oikeuden toimeenpanna rahankeräyksiä, keräyskohteena diakoniatyö. Tämä ei ole kuitenkaan toiminut kirkon kannalta. Yksikään hiippakunta ei hakenut rahankeräyslupaa.

Nyt rahankeräyslakia ollaan uudistamassa ja sen tavoitteena rahankeräyslupaprosessin sujuvoittaminen. Esityksessä ehdotetaan, että

1. rahankeräyslupa olisi aikaisemman määräaikaisen sijasta jatkuva.
2. ilmoitusmenettelyllä voisi järjestää pienkeräyksen.

Rahankeräyslulla tarkoitetaan Poliisihallituksen rahankeräyksen järjestäjälle myöntämää oikeutta järjestää rahankeräyksiä toistaiseksi voimassa olevan ajan. Pienkeräyksellä tarkoitetaan ilmoituksenvaraista, enintään kolme kuukautta kestävää ja enimmäismäärältään 10 000 euron suuruista rahankeräystä. Pienkeräyksen saa järjestää enintään kaksi kertaa kalenterivuoden aikana.

Uutta on, että ehdotetun lain mukaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntayhtymä tai seurakunta, joka ei kuulu seurakuntayhtymään, voisi saada rahankeräyslupan diakoniseen avustamiseen ja voisi järjestää pienkeräyksen niin ikään diakoniaseseen avustamiseen. Myös Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskusrahasto voi saada keräyslupan Kirkon diakoniarahaston lukuun.

Valmistelu yhteistyössä kirkon kanssa

Sisäministeriön mietintöä valmistelut työryhmä on ollut yhteydessä kirkkohallitukseen valmisteluvaiheessa. Kirkkohallitus toteutti seurakunnille kesäkuussa 2017 Webropol-kyselyn seurakuntien rahankeräystarpeista. Kyselyssä tuli esille seurakuntien tarve rahankeräyksiä järjestämiselle diakonisen avustustoiminnan rahoittamiseksi. Tämä kyselyn tulokset ovat olleet myös sisäministeriön työryhmän käytettävissä.

Rahankeräyslain uudistusta koske-

va mietintö on ollut lausuntokierroksella ja Kirkkohallituskin on antanut lausunnon. Kirkkohallitus piti hyvänä, että itsenäisillä seurakunnilla ja seurakuntayhtymillä olisi mahdollisuus toimeenpanna rahankeräyksiä varojen hankkimiseksi diakoniseen avustustoimintaan joko Poliisihallituksen myöntämällä rahankeräyslulla tai pienkeräyksellä.

Kirkkohallitus piti niin ikään hyvänä, että Kirkon keskusrahastolla olisi oikeus hakea rahankeräyslupaa diakoniarahaston lukuun. Kirkon diakoniarahaston rahankeräysmahdollisuus on perusteltua, koska sen toiminta kohdistuu samaan avustustoimintaan, johon seurakunnat ja seurakuntayhtymät voisivat hakea rahankeräyslupaa.

Merkitys seurakunnille

Jos mietinnössä ehdotettu laki etenee sellaisenaan, seurakunnat voisivat kerätä rahaa diakoniseen avustustoimintaan. Tämä voi lisätä merkittävästi mahdollisuuksia hädänalaisten ihmisen tukemisessa. On tärkeää, että rahankeräyksellä ei korvata avustamiseen osoitettuja budjettivaroja, vaan keräyksellä täydennetään seurakuntien omia avustumahdollisuuksia.

Lahjoitusten vastaanottaminen on ollut koko ajan mahdollista. Rahankeräyslain edellyttämä lupa tarvitaan vain silloin, kun vedotaan yleisöön rahan keräämiseksi esimerkiksi seu-

tuu

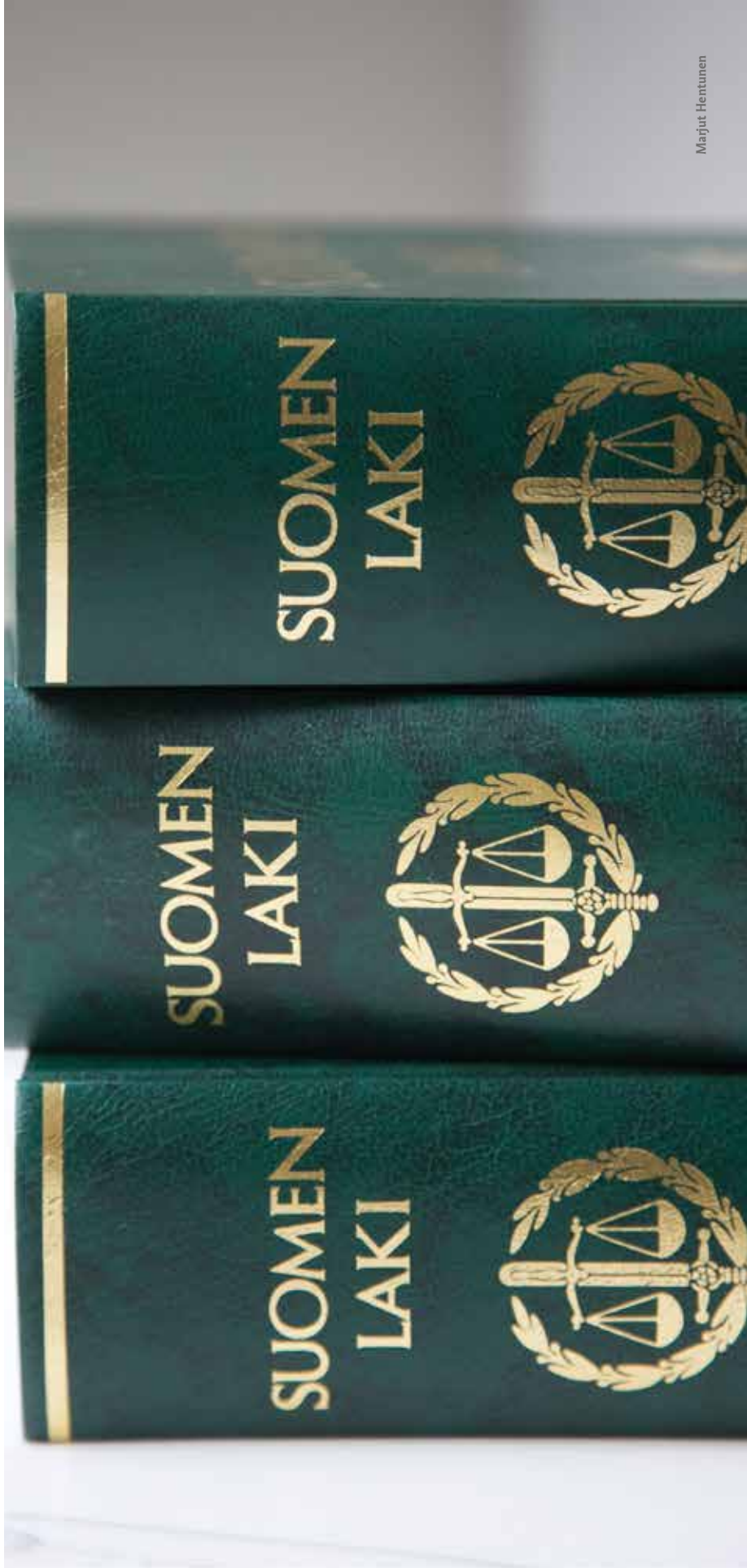
rakunnan verkkosivuilla. Kolehdit ja rajatulle joukolle (esimerkiksi kutsutilaisuuden vieraille) osoitetut keräykset eivät vaadi erikseen lupaa tai ilmoitusta.

Käytännössä lakimuutos ei edellytä ylimääräistä keräyksestä aiheutuvaan työtä. Jos lakiehdotus astuu voimaan, voivat seurakunnat (tai seurakuntayhtymät) laittaa nettisivulle näkyviin tilinumeron lahjoituksia varten sen jälkeen, kun on saatu Poliisihallitukselta rahankeräyslupa tai on tehty ilmoitus pienkeräystä varten. Tämä mahdollisuus on merkittävä mm. yhteisöllisyyden ja osallisuuden näkökulmasta. Moni paikkakuntalainen haluaisi mielellään tukea oman alueen hädänalaisia. Kun tilinumero löytyy helposti netistä tai seurakunnan tilaisuuksien yhteydessä esillä olevista esitteistä, on osallistuminen ja oman yhteisön tukeminen helppoa.

Seurataan lakiuudistuksen etenemistä

Onko hallituksen esitys työryhmän mietinnön mukainen ja hyväksyykö eduskunta lakiehdotuksen, jää nähtäväksi. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle alkusyksystä. Seurataan yhdessä lain etenemistä!

Tiina Saarela
asiantuntija
KDS

#hyppy

Kirkon diakonian päivät Lahdessa 13.–15.9.2018

Kirkon diakonian päivät ovat ainutlaatuinen diakonian tapahtuma diakonian vastuunkantajille, asiantuntijoille ja seurakuntien toimijoille. Päiviä on järjestetty kahden-kolmen vuoden välein, joten tätä tapahtumaa ei kannata jättää väliin.

Kirkon diakonian päivät pidetään Lahden Ristin kirkossa ja Sibeliustalossa. Päivien konsepti on samanlainen kuin Turun päivillä 2016. Torstai ja perjantai on suunnattu diakonian asiantuntijoille ja ovat siis työntekijäpäivät. Lauantai on avoin kaikille diakoniasta kiinnostuneille. Lauantaiksi kannattaakin kutsua mukaan seurakunnan vastuunkantajia, luottamushenkilöitä ja muita diakonian toimijoita. Lauantain antina on uuden Diakoniabarometrin tulokset, seurakuntien kehittämishankkeiden esittelyt, YV 2019 startti ja Club For Five konsertti.

Osallistumismaksu on 31.5.2018 saakka 285 euroa ja sen jälkeen ilmoittautuville 325 euroa. Lauantaipäivän osallistumismaksu on 31.5.2018 saakka 50 euroa ja sen jälkeen ilmoittautuville 65 euroa. Opiskelijoiden osallistumismaksu on 150 euroa.

Ohjelma ja ilmoittautuminen: www.dtl.fi/kdp2018

**KIRKON
DIAKONIA**

The Seventh Conference for Research in Diaconia and Christian Social Practice (ReDi)

»BEYOND SERVICES
TOWARDS JUSTICE«

Diakonityön tutkimuksen kansainvälinen konferenssi

Berliinissä, Saksassa pidetään Diakoniatyön tutkimuksen kansainvälinen konferenssi 12.–14.9.2018.

<https://www.eurodiaconia.org/wordpress/wp-content/uploads/2018/03/2018-02-26-ReDi2018-Invitation.pdf>

Oikaisu

Diakonia 1/201818 lehden artikkelin ”Pahinta on ymmärtämättömyys” kirjoittaja on **Hanna Matikainen**. Pahoittelemme väärää kirjoittajanimeä.

Diakonia-lehdessä 1/2018 artikkelissa Rajat ylittävä lähimmäisyys on virhe **Kaisa Huhtalan** kohdalla. Hän on Porin Teljän kirkkoherra. Pahoittelemme virhettä.

SUOMI –
VAMMAISOIKEUKSIEN
MALLIMAA 2030

<https://www.kumpuvuori.fi/tapahtumat/vammaisoikeuksien-mallimaa-2030/>

Parempaa kohti

Helena Hallenberg:
Parempaa kohti. Voi hyvin
sairaudesta huolimatta.
Kirjapaja 2018.

Helena Hallenberg käsittelee kirjassaan terveyden menetystä ja sairaudesta johtuvaa kriisiä. Näkökulmana sairastumiseen ja paranemiseen on matka. Matka, jossa ihminen lähtee etsimään jotakin ja jolta hän palaa muuttuneena ja jostakin luopuneena. Tämän ajatuksen mukaisesti kirja on jaettu kappaleisiin.

Ensimmäinen osa *Matkavarusteet* on taustoittava esitys käsitteistä. Siinä perehdytään terveys-sanan etymologiaan ja pohditaan eri kulttuurien ja uskomusjärjestelmien vaikutuksia käsitykseen terveydestä ja sairaudesta. Sairastamisella on yksilöllisen merkityksen lisäksi yhteisöllinen merkitys. Hallenberg painottaa sairauden merkitystä muutosagenttina; sairastumisen tarkoitus on saada ihminen tajuamaan muutoksen tarve elämässään. Paraneminen puolestaan merkitsee eheytymistä. Siihen vaikuttavat myös ihmisuhteet.

Toinen osa, *Matkan syyt*, käsittelee sairastumisen sisäisiä ja ulkoisia syitä sekä geeniperimän vaikutusta. Kappaleessa perehdytään sairautta aiheuttaviin tekijöihin, kuten viiruksiin tai sosiaalisena perimänä saatuihin asenteisiin ja kasvatukseen, elintapoihin, stressiin tai sairastumisen riskiä lisääviin tunnetaakoihin. Persoonallisuus ja asenteet vaikuttavat paitsi siihen, millaisia sairauksia ihminen on taipuvainen saamaan, myös siihen, miten hän sairauteen suhtautuu ja miten hän lähtee kulkemaan paranemisen tietä.

Matkalle lähtö -osiossa tutustutaan yksilölliseen tapaan reagoida kipuun ja muistutetaan ihmisen mahdollisuudesta itse valita, millä tavalla hän käyttäytyy havaittuaan epätasapainosta kertovia muutoksia kehossa tai sen toiminnoissa. Päätääkö hän lähteä etsimään apua oireisiinsa parantuakseen, vai jääkö hän paikoilleen? Kirjoittaja kuvaa hoitoon hakeutumisen prosessia, hoitavien henkilöiden persoonallisuuden sekä diagnoosin merkitystä. Sairastumiseen voi liittyä diagnoosin kieltämistä ja menetysten ja kuoleman ajattelua. Kirjoittaja käsittelee ansiokkaasti sairauden vaikutusta identiteettiin ja toimijuuteen. Sairauden kokonaisvaltaista vaikutusta ihmisen elämään ja lähipiiriin huomioidaan yleensä melko niukasti. Kiinnostava näkökulma on myös sairauden tuomien hyötyjen pohtiminen.

Paranemisen mahdollisuus kätkeytyy pysähtymiseen. *Matkalla pa-*

ranemiseen tarvitaan pysähtymisen lisäksi myös oivallus. Aina sairaudesta ei voi parantua kokonaan, ja silloin oivaltaminen tarkoittaa sen kysymistä, voiko sairautta hyväksyä, voiko elämä olla hyvää elämää sairaudesta huolimatta tai sen kanssa? Paranemisen tai sairauden hyväksymisen tai sietämisen matkalla ihminen voi olla joko aktiivinen tai passiivinen. Hän voi pitää vastuun omasta elämästään ja valinnoistaan itsellään tai hän voi palata ulkoohjautuvuuteen ja antaa vastuun toisten kannettavaksi. Sairauden ja kivun kanssa elämistä helpottavat Hallenbergin mukaan arkirutiinit, kyky rentoutua, suhteellisuudentaju, osallisuuden kokemukset, luonto, huumori, hyvää oloa tuottavat nautinnot ja asenne sairauteen ja elämään.

Päätöskappaleessa *Kotiinpaluu* keskitytään asioihin, jotka tekevät elämästä merkityksellisen. Ei ole olemassa yhtä merkitystä, vaan merkitys muovautuu koko ajan, kun elämme elämäämme, sen tapahtumista ja kokemuksista. Merkitys on löydettävä aina uudestaan, juuri tästä hetkestä.

Kirja houkuttelee pohtimaan omaa suhtautumista sairastumiseen ja sen vaikutuksiin. Tekstissä huomioidaan ihminen psykofyysisenä ja hengellisenä olentona, jota elinympäristö ja geneettinen perimä muovaavat. Sairautta ja paranemista käsitellään kokonaisvaltaisena prosessina. Jokaisessa kappaleessa on pohdintatehtäviä, jotka soveltuvat henkilökohtaiseen työskentelyyn, mutta toimisivat mainiosti myös materiaalina vertaisryhmässä.

Virpi Sipola

Tapaukseen Sinun tahtosi

Ohje on yksinkertainen: Pitää tehdä hyvää ja välttää pahaa. Toteutus vain tökkii. Osin siksi, että “en tee sitä hyvää, mitä tahdon, vaan sitä pahaa, mitä en tahdo”. (Room. 7:19). Siis että tiedän hyvän ja oikean, mutta en valitse sitä.

Ongelma on kuitenkin monisyisempi. Aina ei ole helppoa tietää, mikä on hyvää. Nuorena diakoniaopiskelijana kuulin opetusta rakkauden käskystä (Matt. 22: 37–39). Luennoitsija huomautti terävästi, ettei “rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi” suinkaan tarkoita sitä, että itseään kuuluu rakastaa. Uskalsin kyseenalaistaa: Ei kai kuitenkaan ole syytä suostua tallattavaksi? Puhuja näpätty minua: “Mitä Jeesus teki?”

Niin, mitä Jeesus teki? Siihen on tosiaan hyvä pysähtyä. Vastaus kuultiin Getsemanessa: Jumalan tahdon. Jeesuksen valinta ei ollut antaa ihmisille mitä he halusivat, vaan mitä he tarvitsivat. Jumalan tahdon tiellä ei aina saanut kiitosta.

Otetaanpa esimerkiksi tuttu kertomus naisesta, joka löydetään vieraasta sängystä ja tuodaan lainmukaisin perustein Jeesuksen eteen tuomiota varten. Päältä katsoen kaikki on selvää: Aviorikos on paha asia ja yhteiskuntajärjestyksen säilyttäminen hyvä asia. Jeesuksen silmien edessä on kuitenkin ihmisiä, ei asioita. Uuden alun mahdollisuus annetaan kaikille, mutta eri tavoin. Yksille on tarpeen näyttää peiliä: Katsovatko sieltä synnittömät silmät? Toinen tarvitsee vapautta entisestä: “Mene, äläkä enää syntiä tee.” (Joh. 8: 3–11).

Samat asiat eivät ole hyviä joka tilanteessa. Yksi ihminen tulee autetuksi maksusitoumuksella, toiselle se antaa mahdollisuuden käyttää rahansa juomiseen. On eri asia jaksaa kuunnella mielenterveytensä kanssa kamppailevan seurakuntalaisen pahaa oloa kuin alistua työverinsa likasankoksi. Kyllä ja ei ovat molemmat oikeilla paikoillaan siunaavia sanoja.

Miellyttäminen ei ole palvelemista, sanoi eräs pitkään esirukoustyötä tehnyt ihminen. Siis: Jos aikoo tehdä Jumalan tahdon, ei voi taipua milloin kenenkin tahdon mukaan.

Hanna-Kaisa Hartala

Antti Sepponen